Beleidsplan

2013 / 2016

FONDS VOOR CULTUURPARTICIPATIE

Foto: Anneliés van der Vegt

Inhoud

	Inleiding	4
1.	Visie, missie en doelstellingen 2013 – 2016	6
2.	Vertrekpunt	8
3.	De programma's	15
3.1	Cultuureducatie met kwaliteit	16
3.2	Innovatie amateurkunst	20
3.2.1	Vernieuwing en versterking van de organisatie van de amateurkunst	21
3.2.2	Vernieuwing en versterking van de amateurkunst onder de groeiende groep ouderen	22
3.2.3	Vernieuwing en versterking van de amateurkunst in de directe omgeving (community)	24
3.2.4	Levend houden van immaterieel erfgoed	25
3.3.	Talentontwikkeling en manifestaties	26
4.	Cultuurparticipatie internationaal	29
5.	Financiën	30
6.	Samenvatting	31
	Bijlage 1: Normbegroting	34
	Bijlage 2: Rolverdeling tussen het Fonds voor Cultuurparticipatie en de overheden	36
	Bijlage 3: Samenwerking cultuurfondsen	37
	Bijlage 4: Definities	39
	Colofon	41

1 // Zie bijlage 3: Samenwerking cultuurfondsen. 2 // In het vervolg spreken we van het Kennisinstituut. 3 // Grotendeels ontleend aan Amateurkunst tussen overheid en particulier initiatief: een marktanalyse, een bijdrage van Jan Ensink in het Jaarboek Actieve Cultuurparticipatie 2010, Fonds voor Cultuurparticipatie.

Foto: Peter van Beek

Inleiding

Cultuurparticipatie

Cultuur is een zaak van alle mensen. Muziek maken, dansen, toneel spelen, fotograferen, schrijven of ontwerpen: miljoenen mensen in Nederland beleven er – individueel, maar vaak samen - wekelijks plezier en voldoening aan. Weer anderen verdiepen zich enthousiast in streek- of familiegeschiedenis. Of doen vrijwilligerswerk in musea, bibliotheken of archieven. Van de vroegste kindertijd tot op hoge leeftijd zijn mensen cultureel actief.

Cultuur kenmerkt zich door een enorme diversiteit in uitingsvormen en organisatie. Van harmonie tot Caribische brassband. Van thuisdichter op internet tot literaire club. Van moderne dans tot volksdans. De variatie groeit doordat mensen allerlei tradities en disciplines combineren. Cultuur is van stad en platteland. Van vroeger, nu en morgen.

Cultuur is daarmee onmisbaar voor betekenisverlening, zingeving en sociale samenhang. Maar mensen ontwikkelen door cultuur ook hun verbeeldingskracht en creativiteit, competenties waar een steeds groter beroep op wordt gedaan.

Cultuur is een weids begrip. Het Fonds voor Cultuurparticipatie stelt die activiteiten op het gebied van kunst en erfgoed centraal die mensen de mogelijkheid geven om actief te participeren en zo uitdrukking te geven aan hun creativiteit, gevoelens, geschiedenis, tradities en wereldbeeld. Het Fonds moedigt mensen aan om een leven lang actief te participeren in cultuur. In dit beleidsplan presenteren wij onze programma's voor de komende vier jaar.

Opbouw beleidsplan 2013 - 2016

De contouren van het beleidsplan zijn tot stand gekomen in samenspraak met deskundigen op de programmaterreinen, met leden van commissies die het Fonds adviseren, met collegafondsen *1* en het Ministerie van OCW. Er is ook gebruik gemaakt van de ervaringen in de eerste beleidsperiode van het Fonds, onder meer uit klanttevredenheidsonderzoek. Speciaal noemen we het nieuwe Kennisinstituut voor cultuureducatie en amateurkunst waarmee we nauw gaan samenwerken. *2*

Dit beleidsplan kent zes hoofdstukken. We beginnen met (1) de visie, missie en doelen van het Fonds. In hoofdstuk schetsen we (2) het vertrekpunt voor de nieuwe periode met daarin onder meer een terugblik, trends in cultuurparticipatie, het beleidskader van OCW en de bezuinigingen. Vervolgens laten we zien (3) hoe het Fonds in de komende jaren drie programma's gaat uitvoeren: cultuureducatie met kwaliteit, innovatie amateurkunst en talentontwikkeling en manifestaties. Ons internationale beleid staat in (4). We sluiten af met de financiën (5) en een samenvatting (6).

4 //Cultuurnetwerk Nederland, Zicht op... basisonderwijs en cultuureducatie; achtergronden, literatuur, lesmethoden en websites. Utrecht, 2009 5 // Oomen, C., Gramberg, P. & Grinten, M. van der, Beter minder, maar beter. Een onderzoek naar de meerwaarde van cultuurcoaches op brede scholen. Oberon. Utrecht, 2011. 6 // Kunstfactor, Amateurkunst: Feiten en trends. Monitor amateurkunst in Nederland, 2011. 7 // Kunstfactor, Amateurkunst - de feiten. Monitor amateurkunst Nederland 2009. 8 // Kunstfactor, Amateurkunst - de feiten. Monitor amateurkunst Nederland 2009. 9 // SCP, A. van den Broek, FAQ's over kunstbeoefening in de vrije tijd. Den Haag, 2009.

Kengetallen van de sector amateurkunst en cultuureducatie *3*

- Kunst en erfgoed hebben een vaste plaats in het curriculum van basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs. De afgelopen jaren is de samenwerking met culturele instellingen gegroeid. Ruim de helft van de basisscholen heeft een cultuurcoördinator; op 40% van deze scholen heeft de coördinator de ICC-cursus gevolgd. Slechts 19% van de basisscholen heeft een vakleerkracht. *4* Een klein aantal scholen heeft een cultuur coach, die in een combinatiefunctie werkt voor onderwijs en cultuur. *5* In het voortgezet onderwijs zijn meer vakleerkachten werkzaam dan in het basisonderwijs en volgen alle leerlingen in de bovenbouw het vak CKV. Er zijn zo'n 30 cultuurprofielscholen.

- Nederland kent veel organisaties voor kunst- en erfgoededucatie, zowel publiek als privaat gefinancierd. De lokale instellingen voor cultuureducatie hebben een bereik van bijna een half miljoen cursisten in de vrije tijd. Op provinciaal niveau zijn er steunfuncties voor kunst en cultuur alsmede erfgoedhuizen. De organisaties voor cultuureducatie werken zowel binnen- als buitenschools.

- 7,3 miljoen Nederlanders van 6 jaar en ouder doen aan amateurkunst: beeldende kunst, muziek, theater, dans, schrijven of nieuwe media; 54% van hen besteedt per week 50 minuten of meer aan de kunstbeoefening. *6* Eén miljoen Nederlanders doen vrijwilligerswerk ten behoeve van de amateurkunst: de administratie van een vereniging, kaartjes verkopen, bardiensten draaien of de website bijhouden. *7* Nederland kent 93 koepelorganisaties die zo'n € 35.000 verenigingen vertegenwoordigen. Gemiddeld geeft elke amateurkunstenaar van zes jaar en ouder € 180 per jaar aan zijn of haar hobby uit. De amateurkunst verschaft werkgelegenheid aan € 50.000 professionals. *8*

- Van de kunstbeoefenaars volgt 37% les. Hiervan gaat 19% naar een centrum voor de kunsten, 14% volgt lessen binnen een vereniging en 40% volgt lessen bij particuliere scholen of docenten. Overige cursusaanbieders zijn buurthuizen (5%) en volkuniversiteiten (3%). Ook bij poppodia, jeugdtheaterscholen en jongerencentra is het mogelijk om lessen te volgen. *9*

10 // Betekenis van kunst en cultuur in het dagelijks leven.
Onderzoek Motivaction, augustus 2010, in opdracht van Cultuur en Ondernemen
(zie http://www.cultuur-ondernemen.nl/documents/10156/c4b77d5a-4ed2-458b-b7f4-3ba234728c25)

1. Visie, missie en doelstellingen 2013 - 2016

Het Fonds voor Cultuurparticipatie is een jong fonds, opgericht in de vorige cultuurnotaperiode (2007) met als opdracht het cultuurbereik in Nederland te verbreden om zo het cultureel burgerschap te versterken. Wie zelf actief deelneemt aan dans, muziek of theater, oefent zijn vaardigheden. Wie wordt uitgedaagd tot waarneming en reflectie, gaat kunst en erfgoed anders ervaren. Wie via uitwisseling kennismaakt met nieuwe werk- of denkwijzen, wordt geïnspireerd en scherpt zijn eigen oordeel aan. Een actieve omgang met erfgoed bevordert het historisch en cultureel bewustzijn. Actieve kunstbeoefening daagt mensen uit om hun wereld vanuit verschillende invalshoeken te bekijken en draagt bij aan de ontwikkeling van de eigen creativiteit.

Een overgrote meerderheid van de Nederlanders erkent het algemeen belang van kunst en cultuur. *10* Ieder mens heeft recht op een culturele levensloop, een pad van kennismaking met kunst en cultuur naar het ontwikkelen van de eigen talenten. Deels op school en deels in de vrije tijd. Voor wie wil, kan dit leiden tot duurzame actieve kunstbeoefening in de vrije tijd of tot een professionele loopbaan in de kunsten.

Het Fonds voor Cultuurparticipatie wil dat zo veel mogelijk mensen de kans krijgen hun creativiteit tot ontwikkeling te brengen en te benutten.

Vanuit deze **visie** formuleert het Fonds de **missie** voor de komende jaren als volgt:
Wij ondersteunen vernieuwende initiatieven die actieve deelname aan cultuur teweegbrengen en richten ons daarbij op alle inwoners van Nederland. Wij willen een brug vormen tussen cultuur en de samenleving. Daartoe starten wij drie programma's gericht op cultuureducatie, amateurkunst en talentontwikkeling. Om onze slagkracht te vergroten werken we samen met overheden, (particuliere) fondsen, private partners en kennisinstellingen.

In het verlengde van deze missie stelt het Fonds zich de volgende doelstellingen:
- het wil bijdragen aan kwalitatief hoogwaardig cultuuronderwijs, met name voor kinderen
- het wil bijdragen aan een innovatief, aantrekkelijk en duurzaam aanbod voor actieve cultuurparticipatie in Nederland
- het wil bijdragen aan het vinden en begeleiden van toekomstig toptalent in Nederland.

foto: Stichting contact & muziek

Deze doelstellingen worden in dit beleidsplan uitgewerkt aan de hand van de programma's. Schematisch ziet het subsidieinstrumentarium in de nieuwe periode er als volgt uit:

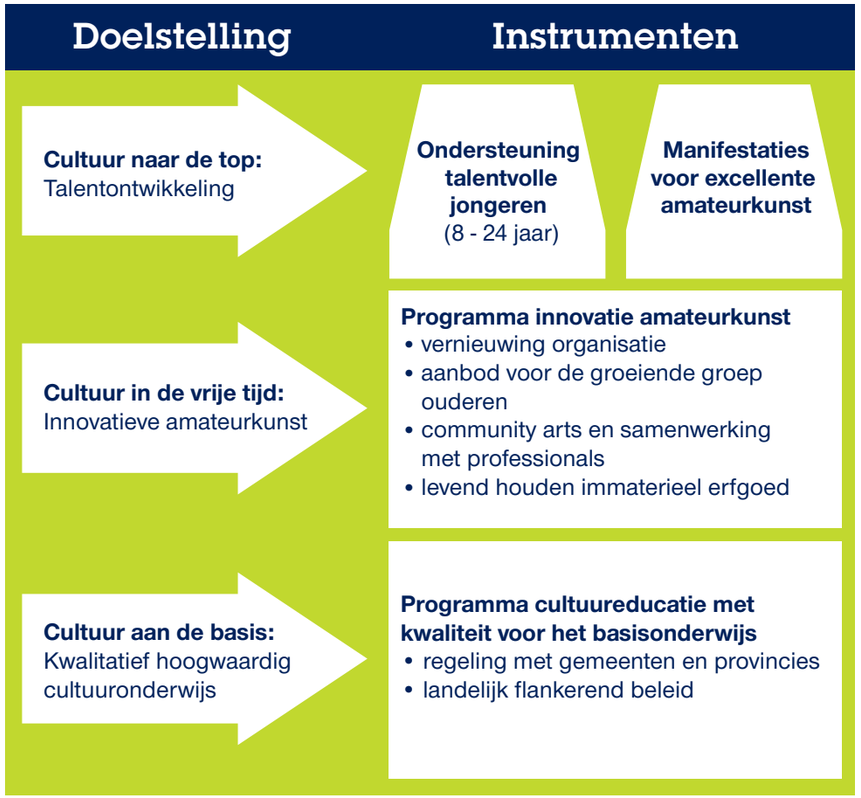

11 // Zie ook het Jaarboek Actieve Cultuurparticipatie 2011, Chrit van Rensen in "Tussenbalans: twee jaar Fonds voor Cultuurparticipatie". Utrecht, 2011. 12 // Diverse auteurs: Splitsen of Knopen? Over volkscultuur in Nederland. November 2009. 13 // Zie ook bijlage 2: de rolverdeling tussen het Fonds en de overheden.

14 // Zoals: Adviesbureau Cultuurtoerisme, Amateurkunst & Publiek. In opdracht van Kunstfactor en het Fonds voor Cultuurparticipatie. Utrecht, april 2011; Fianne Konings, Culturele instellingen en een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs; een analyse-instrument. Rotterdam, 2011. Peter van Zant, Regelingen voor talenten gescout; eindrapportage over een quick scan van regelingen talentontwikkeling en diversiteit in opdracht van het Fonds voor Cultuurparticipatie. Utrecht, juni 2010. 15 // Brief 10 juni 2011 van de Staatssecretaris Cultuur aan de Tweede Kamer, Meer dan kwaliteit; een nieuwe visie op cultuurbeleid. Den Haag, 2011. 16 // Beleidskader voor het Fonds voor Cultuurparticipatie, brief van het Ministerie OCW van 24 oktober 2011. 17 // DSP-groep, Bezuinigingen bij gemeenten en provincies op kunst en cultuur. In opdracht van het Ministerie van OCW. Februari 2011.

2. Vertrekpunt

Alvorens de programma's nader toe te lichten schetsen we in dit hoofdstuk het vertrekpunt voor het Fonds aan de vooravond van de nieuwe periode.

Het Fonds voor Cultuurparticipatie in 2009 - 2012

Vanaf 2009 is het Fonds voor Cultuurparticipatie operationeel. Doel van het Fonds is de actieve deelname aan cultuur te bevorderen van inwoners in Nederland in al hun diversiteit ongeacht leeftijd, herkomst, opleiding en woonplaats. Dit krijgt gestalte gekregen via onderstaande subsidieregelingen:

- een samenwerkingsverband met provincies en gemeenten waarmee overal in het land de basis voor cultuurparticipatie wordt versterkt
- een landelijke regeling, de Plusregeling, voor innovatieve projecten die vanuit landelijk perspectief voorbeeldstellend zijn voor het bevorderen van actieve cultuurparticipatie
- meerjarige subsidies voor 27 culturele instellingen die zich richten op amateurkunst, cultuureducatie of talentontwikkeling
- twee grote programma's gericht op muziekeducatie voor kinderen in de basisschoolleeftijd (Muziek in ieder kind) en de samenwerking tussen amateurs en professionals (Het beste van twee werelden).

Hoewel de meeste regelingen pas gestart zijn in 2010, zijn er inmiddels al veel resultaten geboekt. 11 Via Muziek in ieder kind komen 90.000 kinderen in aanraking met muziek. De campagne Muziek telt! (in samenwerking met Kunstfactor en Muziekcentrum Nederland) en de samenwerking met het Oranje Fonds in het programma Kinderen maken Muziek, hebben de ontwikkeling van doorgaande leerlijnen in het muziekeducatieve aanbod een impuls gegeven. Er is een netwerk ontstaan van initiatieven die in gemeenten en provincies samen met het onderwijs instrumentaal muziekonderwijs aanbieden. Op basis van de evaluatie van de nu lopende projecten zal het Fonds binnen het nieuwe programma cultuureducatie met kwaliteit ruimte bieden voor het uitbouwen van deze activiteiten.

Met zijn regelingen vormt het Fonds een brug tussen de culturele sector en de samenleving. Steeds meer culturele instellingen zijn de afgelopen jaren doordrongen geraakt van het belang om het publiek actief te laten participeren. Kunst 'mét mensen' in plaats van kunst 'vóór mensen' is bij veel culturele instellingen het actuele perspectief. Binnen Het beste van twee werelden kwamen spraakmakende evenementen tot stand zoals de ZomerExpo in het Gemeentemuseum Den Haag en de samenwerking van Toneelgroep Amsterdam met amateurverenigingen. Het Fonds onderscheidt zich van overige fondsen doordat de participatie van mensen in cultuur centraal wordt gesteld en niet de ontwikkeling van een specifieke professionele discipline. Wel werken we graag samen met collegafondsen zoals met het Mondriaan Fonds in het kader van de gezamenlijke vrijwilligersregeling op erfgoedterrein. Deze regeling sluit aan bij de aandacht die het Fonds schenkt aan volkscultuur. Met andere instellingen samen kwam in dat kader onder meer de discussiebundel 'Splitsen of knopen' tot stand. 12 Het Fonds onderhoudt nauwe relaties met gemeenten en provincies en neemt een stevige plaats in binnen het veld van amateurkunst en cultuureducatie. 13 Samenwerkingsverbanden zoals met het Oranje Fonds en Radio 4 hebben de werking van het Fonds in 2011 vergroot. Via Radio 4 schonken 1250 luisteraars tijdens de actie "Klassiek geeft" muziekinstrumenten aan kinderen die meedoen aan projecten van het Fonds. Het geeft aan dat de doelstellingen van het Fonds worden onderschreven door een grote groep mensen. Maar ook kleine, lokale projecten blijken van grote maatschappelijke waarde in hun regio.

Het Fonds wil de kennisbasis van het cultuurparticipatiebeleid versterken. In nauwe samenwerking met Cultuurnetwerk Nederland heeft het Fonds een aanpak voor monitoren en evalueren van beleid ontwikkeld. Dit heeft geresulteerd in conferenties, themabijeenkomsten en netwerkbijeenkomsten. Ook heeft het Fonds, vaak samen met andere partijen (zoals overheden en Kunstfactor), onderzoek laten verrichten. 14 Binnen de programma's wordt intensief contact onderhouden met de gehonoreerde projecten. Het positieve oordeel van de visitatiecommissie eind 2010 vormde voor ons de bevestiging dat we op de goede weg zijn. De inrichting van de nieuwe organisatie en de werkprocessen zijn goed en betrekkelijk snel verlopen. In de nieuwe beleidsperiode bouwen we voort op de geboekte resultaten.

Beleidskader en bezuinigingen

Het kader waarbinnen wij werken is in grote lijnen vastgelegd in *Meer dan kwaliteit: een nieuwe visie op cultuurbeleid*, de brief van de staatssecretaris over het cultuurbeleid in de periode 2013 – 2016. Het kabinet onderstreept het belang van cultuurparticipatie en geeft het Fonds voor Cultuurparticipatie de verantwoordelijkheid voor drie programma's: cultuureducatie met kwaliteit, innovatie amateurkunst en talentontwikkeling. 15 Inmiddels is het beleidskader door het Ministerie van OCW nader gespecificeerd. 16

Bij de start van de kabinetsperiode werd duidelijk dat de Nederlandse cultuursector de komende jaren geconfronteerd wordt met zeer omvangrijke bezuinigingen. Op landelijk niveau wordt € 200 miljoen bezuinigd op de cultuurbegroting. Met name veel kleinschalige en experimentele voorzieningen in de podiumkunsten en de beeldende kunst krijgen het moeilijk. Maar ook op het budget van het Fonds voor Cultuurparticipatie wordt fors - meer dan 30% - bezuinigd.

Niet alleen landelijk, ook lokaal wordt bezuinigd op cultuur. De helft van de gemeenten kort in 2011 op het budget voor cultuur. De komende jaren loopt dit percentage op naar 70% van de gemeenten. Deze bezuinigingen raken onder meer de bibliotheken, maar ook de voorzieningen voor cultuureducatie en amateurkunst. 17

Het vertrekpunt van het Fonds voor Cultuurparticipatie en van de andere landelijke cultuurfondsen is daarmee anders dan in de beleidsperiode 2009 – 2012. Culturele instellingen, amateurkunstverenigingen en scholen zullen bij het wegvallen van structurele overheidssteun zoeken naar ondersteuning bij de lokale en landelijke cultuurfondsen. Het Fonds op zijn beurt zal - met inachtname van het beleidskader van het Ministerie van OCW - scherpe en specifieke keuzes moeten maken bij een kleiner budget.

Het Fonds schrapt daarom de algemene Plusregeling (€ 4,4 miljoen) en zal, conform de brief van de staatssecretaris, geen instandhoudings- of exploitatiesubsidies meer verstrekken. *18* Ook kunnen, in lijn met de regels die de staatssecretaris heeft gesteld, instellingen uit de culturele Basisinfrastructuur (BIS) geen aanvragen meer indienen bij het Fonds. Van deze instellingen wordt verwacht dat zij educatie en participatie als integraal onderdeel opnemen binnen hun meerjarenbeleidspan. Het bureau van het Fonds zal kleiner worden. In de nieuwe programma's zullen we echter onverminderd gericht zijn op de brug tussen cultuur en samenleving.

Fusie met Fonds Podiumkunsten

In het regeerakkoord van september 2010 heeft het kabinet in eerste instantie een fusie van alle cultuurfondsen in het vooruitzicht gesteld. In zijn brief van 10 juni 2011 schrijft de staatssecretaris echter dat onderzoek heeft uitgewezen dat een verdergaande fusie tussen alle fondsen geen doelmatigheidswinst oplevert. De staatssecretaris beoogt wél een fusie tussen het Fonds Podiumkunsten en het Fonds voor Cultuurparticipatie.

De staatssecretaris heeft van beide fondsen een apart beleidsplan gevraagd waarbij de budgetten in 2013 - 2016 gescheiden blijven. In de loop van de komende periode zullen beide fondsen fuseren waarbij de precieze vormgeving niet is voorgeschreven. De fondsen zullen in 2012 gezamenlijk onderzoeken welke inhoudelijke versterking een fusie met zich mee kan brengen. Vanaf 2013 worden de besluiten op grond van het onderzoek geïmplementeerd. In de tussentijd zoeken de beide fondsen al geregeld collegiale afstemming met elkaar, met het oog op de inhoudelijke beleidsvoorbereiding en de inrichting van de toekomstige organisatie.

Context

We leven in een tijd waarin de mogelijkheden tot cultuurparticipatie groot zijn. Maar de basis voor cultuurdeelname wordt nog steeds in de jonge jaren gelegd: thuis en op school. Het belang van cultuuronderwijs wordt in Nederland breed onderschreven. Vanwege het effect op de persoonlijke vorming, maar ook vanwege de bijdrage die cultuuronderwijs levert aan vaardigheden waar deze tijd om vraagt: communicatie, samenwerken, kritisch denken, mediawijsheid en bovenal creativiteit. *19*

Kwalitatief goed cultuuronderwijs vraagt om deskundige docenten, een goed doordacht curriculum en aandacht voor de creatieve ontwikkeling van het kind. Veel investeringen in cultuureducatie zijn de laatste jaren vooral gericht geweest op organisatorische randvoorwaarden en korte kennismakingstrajecten. Scholen onderkennen dit, maar hebben voor de stap naar verdieping de juiste instrumenten, deskundigheid en partners nodig. **Het Fonds investeert daarom de komende jaren in cultuureducatie met kwaliteit, vooral in het basisonderwijs.** Tegenwoordig benutten mensen massaal het internet voor uitwisseling en presentatie. Naast verenigingen ontwikkelen zich ontelbare communities gekenmerkt door kleinschaligheid, specialisatie en eigen initiatief. De traditionele gidsrol van de docent, de kunstcriticus, de programmeur of conservator verandert. Grenzen tussen hoge en lage cultuur vervagen en de commerciële en niet-commerciële cultuurwereld groeien naar elkaar toe. Juist amateurkunst en cultuureducatie bieden mogelijkheden om kunst "mét" in plaats van kunst "vóór" mensen te maken. Dit sluit aan bij de analyse van Charles Leadbeater *20*: "The 20th century avant garde was built on the principle: separate and shock. The avant garde of the century to come will have as its principle: combine and connect. The web will encourage a culture in which art creates relationships and promotes interaction (...)".

In deze lijn zien we meer ontwikkelingen in de kunsten en - erfgoedsector. Musea stappen af van traditionele presentatiemodellen en zoeken de betrokkenheid van het publiek. Er ontstaan museale werkplaatsen en tentoonstellingen die niet alleen door de kunstenaar gevuld worden, maar ook door het publiek. Gevestigde theatergezelschappen zoals Toneelgroep Amsterdam en de PeerGrouP hebben met steun van het Fonds relaties opgebouwd met amateurs voor het gezamenlijk maken van voorstellingen. Ook de traditionele structuren binnen de cultuureducatie en amateurkunst staan de komende jaren voor de uitdaging om goed in te spelen op een mondige klant die de ruimte wil krijgen om zelf inhoud en vorm te geven aan zijn kunstbeoefening. **Het Fonds wil de komende jaren de amateurkunst ondersteunen bij deze omslag, waarbij betrokkenheid en inbreng van deelnemers centraal staan.** Samenwerking met professionals wordt daarbij als bron van inspiratie en middel tot versterking gezien. Eveneens kenmerkend voor deze tijd is de belangstelling voor identiteit. Terwijl de economie globaliseert en de samenleving individualiseert, voelen veel mensen behoefte aan houvast. Op regionaal niveau vertaalt zich dit in de populariteit van streekproducten, rituelen en tradities, dialecten en lokale festivals. Ook de toegenomen belangstelling voor immaterieel erfgoed past hierbij. **Het Fonds ondersteunt de komende jaren projecten die op bijzondere wijze bijdragen aan het levend houden van immaterieel erfgoed.** Binnen kunst en cultuur is het onderscheid tussen amateurs en professionals met name onder jonge generaties niet meer zo zwart-wit als voorheen. Professionals laten zich inspireren door amateurs en amateurs, liefhebbers of mensen die geen etiketten opgeplakt willen krijgen, maken op hun beurt kunst op een hoog niveau zonder dat zij er geld aan hoeven te verdienen. Kwaliteit en ambitie doen er vanzelfsprekend nog steeds toe. Talentenjachten enthousiasmeren jongeren voor zang, dans en toneel. Wel zien we dat een goede aansluiting op vervolgmogelijkheden vaak nog ontbreekt. *21* De begeleiding van talent kan beter. **Het Fonds investeert daarom de komende jaren in de keten van talentontwikkeling.**

Ondernemerschap

Nu de overheid zich terugtrekt, zal de culturele sector zich de komende jaren sterker richten op het vergroten van betrokkenheid van de samenleving en het verwerven van nieuwe vormen van inkomsten en sponsoring. Hoewel veel voorzieningen in de cultuureducatie en amateurkunst nadelige gevolgen ondervinden van de bezuinigingen, is de veerkracht in de sector groot. Met name de amateurkunst is vanouds een sector waarin mensen zelf veel geld en tijd investeren en die bovendien een grote economische waarde vertegenwoordigt. Tegenover iedere

18 // Brief 10 juni 2011 van de Staatssecretaris Cultuur aan de Tweede Kamer, Meer dan kwaliteit; een nieuwe visie op cultuurbeleid. Den Haag, 2011. 19 // http://www.p21.org. 20 // The Art of With Charles Leadbeater An Original Essay for Cornerhouse, Manchester, 2009. Zie http://www.cornerhouse.org/wp-content/uploads/old_site/media/Learn/The%20Art%20of%20With.pdf. 21 // Peter van der Zant, Margreet Windhorst, Woekeren met talenten of woekeren met projecten? Rapportage over de eerste fase van een evaluatieonderzoek naar talentontwikkelingsprojecten in de kunst- en cultuursector. Oktober 2010

22 // Kunstfactor en Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Handreiking amateurkunst. Utrecht, 2008

euro die de overheid aan de amateurkunst bijdraagt staat € 10 die de amateurkunstenaar zelf aan zijn of haar kunstbeoefening besteedt *22*.

We zullen onze aanvragers stimuleren in hun ondernemerschap. Het Fonds draagt maximaal de helft van projectkosten bij en gaat ervan uit dat aanvragers de overige kosten zelf dragen of andere inkomstenbronnen benutten. Ook in onze eigen werkwijze stellen we ons ondernemend op, door het aangaan van samenwerking met private partijen bijvoorbeeld, of nieuwe financieringsmodellen binnen de eigen begroting. De afgelopen periode deden we hiermee al ervaring op in de samenwerking met het Oranje Fonds en Radio 4.

Het Fonds maakt voor de beoordeling van subsidieaanvragen gebruik van externe en onafhankelijke adviseurs. In aanvulling hierop wil het Fonds het beoordelingsinstrumentarium vernieuwen door de betrokkenheid van het publiek groter te maken. In 2012 zal bij wijze van proef het publiek via een open en interactief digitaal platform de kans krijgen zich uit te spreken over een aantal projectvoorstellen. Met de andere landelijke cultuurfondsen willen we culturele initiatieven de mogelijkheid bieden om projecten via crowdfunding te laten ondersteunen. Op deze wijze draagt het Fonds bij aan een meer vraag- en draagvlakgestuurde wijze van subsidiëring.
Regionale spreiding en internationale context

Regionale spreiding en internationale positionering

Cultuur is een zaak van alle mensen, waar ze ook wonen in Nederland. Door de nauwe samenwerking met gemeenten en provincies strekt het bereik van het Fonds zich uit over het hele land. Het Fonds ondersteunde in de afgelopen jaren bijvoorbeeld het International Breakdance Event in Heerlen, de Drentse Bluesopera van professionals en amateurs, en muziekeducatieve projecten in Veendam en Tiel, maar ook in Amsterdam en Rotterdam.

Cultuur overschrijdt bij uitstek ook grenzen, letterlijk. We willen de blik niet alleen op Nederland richten. Van buitenlandse ervaringen valt veel te leren en ook Nederland is een inspiratiebron voor andere landen. Het Verenigd Koninkrijk loopt voorop in de meer vanzelfsprekende samenwerking tussen professionals en amateurs. Het Britse kabinet lanceerde recent een National Plan for Music Education dat erop is gericht alle kinderen kennis te laten maken met instrumentaal muziekonderwijs. De buurlanden Vlaanderen (de Canon Cultuurcel) en Duitsland (Jedem Kind ein Instrument en het Fonds Soziokultur) bieden eveneens veel inspiratie. In de internationale samenwerking plaatsen we daarom de komende jaren het Verenigd Koninkrijk, Vlaanderen en Duitsland centraal.
In hoofdstuk 4 lichten we toe op welke wijze het Fonds wil bijdragen aan de internationale marktpositie van Nederland, specifiek op het gebied van cultuureducatie en –participatie.

Samenwerking met het Kennisinstituut

In de afgelopen jaren heeft het Fonds nauw samengewerkt met Cultuurnetwerk Nederland (Kennisatelier) en met Kunstfactor (de campagne Muziek telt! en het onderzoek naar publieksstromen in de amateurkunst). Het Fonds gaat de komende periode intensief samenwerken met het nieuwe kennisinstituut dat ontstaat uit de fusie van Cultuurnetwerk Nederland en Kunstfactor. Zowel het Fonds als het Kennisinstituut ondersteunen de ontwikkeling van de cultuureducatie en amateurkunst in Nederland. Het Fonds richt zich op het subsidiëren van concrete activiteiten in het kader van de programma's. Het Kennisinstituut richt zich op deskundigheidsbevordering en het produceren, verzamelen en verspreiden van kennis, informatie en expertise. Beide organisaties vervullen samen een landelijke netwerkfunctie op het terrein van cultuurparticipatie.

De inhoud van de beleidsplannen voor de periode 2013 – 2016 is op elkaar afgestemd. Gedurende de komende beleidsperiode willen het Fonds en het Kennisinstituut samen optrekken bij het samenstellen van een onderzoeksprogramma en het formuleren van een strategische toekomstagenda voor cultuureducatie en amateurkunst. Zo wordt een fundament gelegd voor toekomstige beleidsprogramma's van het Fonds.

In de periode 2013 - 2016 continueert het Fonds in coproductie met het Kennisinstituut de publicatie van het jaarboek actieve cultuurparticipatie waaraan wordt bijgedragen door een wisselende groep van wetenschappers en beleidsonderzoekers uit binnen- en buitenland. Het Kennisinstituut geeft in coproductie met het Fonds vorm aan een interactief platform voor vraag en aanbod cultuureducatie. Ook werken de organisaties samen aan een internationale conferentie over cultuureducatie in 2013, in navolging van succesvolle eerdere conferenties in Den Haag (2005), Brussel (2009) en Amsterdam (2010).

Monitoring en evaluatie

Monitoren en evalueren zijn integraal onderdeel van het fondsbeleid met als doel de kwaliteit van dat beleid ook tijdens de uitvoering ervan te optimaliseren. De beleidspraktijk is een leerproces: beleidskeuzen en werkwijzen moeten gedurende het traject kunnen worden bijgesteld en aangepast op basis van nieuwe inzichten.

In de tweede helft van 2012 worden alle projecten van Muziek in ieder kind en Het beste van twee werelden door een commissie in opdracht van het Fonds gevisiteerd. In het voorjaar van 2012 verwachten we de resultaten van evaluatieonderzoeken van bureau Research voor Beleid naar de regeling cultuurparticipatie van provincies en gemeenten en van Bureau ART naar de effecten van de Plusregeling.
De resultaten van deze onderzoeken worden gebruikt voor het opstellen van nieuwe regelingen in het kader van de drie programma's.

In nauwe samenwerking met Cultuurnetwerk Nederland heeft het Fonds het vierjarige programma Kennisatelier voor actieve cultuurparticipatie ontwikkeld. Het Fonds organiseert jaarlijks twee landelijke conferenties voor deelnemers aan de Regeling cultuurparticipatie en bijeenkomsten in kleinere kring over specifieke

23 // Zie ook Fonds voor Cultuurparticipatie, Jaarboek Actieve Cultuurparticipatie 2010, Kringen in de vijver – Hoe meetbaar zijn maatschappelijke effecten van cultuurparticipatiebeleid? Quirijn van den Hoogen, Sophie Elkhuizen en Hans van Maanen. Utrecht, 2010. 24 // Zie ook Claartje Bunnik en Edwin van Huis, Niet tellen maar wegen. Over de zin en onzin van prestatieafspraken in de culturele sector. Amsterdam, Boekmanstudies, 2011
25 // Raad voor Cultuur, Sectoranalyse Amateurkunst en Cultuureducatie. Den Haag, april 2011

onderwerpen. Al naar gelang de onderwerpen, bezoeken ook onderzoekers en andere deskundigen deze bijeenkomsten. In de volgende periode zal deze opzet worden gecontinueerd.

Effectmeting van cultuurbeleid is complex. Het is niet zo moeilijk om data te verzamelen, maar wel om causale verbanden aan te tonen. Bovendien laat de kwalitatieve waarde die mensen toekennen aan cultuur zich niet eenvoudig vangen in statistieken. Dat neemt niet weg dat wij er groot belang aan hechten de resultaten van het beleid zichtbaar te maken en van een waardering te voorzien. 23 Voor het Fonds betekent dit dat niet alleen aan het einde de resultaten van inspanningen worden gemeten, maar ook bij de start van projecten prestatieafspraken zullen worden gemaakt. 24

Conform de afspraken hierover met de staatssecretaris verzamelt het Fonds gegevens over gesubsidieerde activiteiten van instellingen, zoals prestaties (aantal producties, presentaties, publiekbereik) en de bedrijfsvoering (eigen inkomsten, subsidieafhankelijkheid). Hiermee dragen we bij aan de verantwoording van publieke middelen, het delen van kennis in de culturele sector en het verzamelen van statistische informatie.

Organisatie en communicatie

Het Fonds hanteert de Code Cultural Governance en heeft nadere regels vastgelegd, gericht op transparantie in de beoordelings- en besluitvormingssystematiek. Het Fonds maakt gebruik van een externe selectiecommissie voor het aantrekken van externe en onafhankelijke adviseurs. De interne organisatie kenmerkt zich door een programmatische werkwijze, waarbij de doelstellingen van de programma's leidend zijn bij het samenstellen van teams van medewerkers voor de uitvoering.

Het aanvraagproces is in de afgelopen jaren vergaand gedigitaliseerd met behulp van het AIMS-systeem. Voor de communicatie maakt het fonds naast de eigen website veel gebruik van sociale media. In de komende periode worden nieuwe media ingezet voor het versterken van een grotere betrokkenheid van het publiek.

3. De programma's

Met de drie programma's cultuureducatie met kwaliteit, innovatie amateurkunst en talentontwikkeling en manifestaties, richten we ons op drie fases in de culturele levensloop, van (1) cultureducatie binnen school (leren & leren doen), (2) actief zijn in de amateurkunst buiten school (participeren & ontwikkelen) tot (3) de ontwikkeling van toptalenten richting het kunstvakonderwijs (ontwikkelen & presteren).

De opbouw van de drie programma's is steeds als volgt. Elk programma wordt voorafgegaan door een korte beschrijving en een **analyse**. Onder meer uit de sectoranalyses van de Raad voor Cultuur 25 blijkt dat in de afgelopen vijftien jaar tal van verbeteringen zichtbaar zijn geworden in de sector. Maar er zijn ook tegenvallende resultaten en aandachtspunten voor de toekomst. Per programma worden deze toegelicht. Na de analyse volgt een beschrijving van de **doelstellingen** en de **instrumenten** die we gaan inzetten. Voor elk programma benoemen we op hoofdlijnen de resultaten die we willen bereiken in de komende periode. Bij de uitwerking van de programma's en in overleg met onze samenwerkingspartners worden deze resultaten in de nieuwe subsidieregelingen gespecificeerd.

Vooruitlopend op de drie programma's zullen in 2012 - binnen het kader van de nog lopende Plusregeling – actief pilotprojecten worden gezocht waarmee al kan worden ingespeeld op de programma's in de nieuwe periode. Zo wordt al ervaring opgedaan met de uitwerking van de programma's en kunnen criteria voor nieuwe subsidieregelingen worden voorbereid.

	4 tot 12 jaar	12 tot 18 jaar	18 tot 24 jaar	24 tot 65 jaar	65 jaar & ouder
Fase 1 leren & leren doen	binnenschools basisonderwijs	binnenschools voortgezet onderwijs	vrije tijd	vrije tijd	vrije tijd
Fase 2 participeren & ontwikkelinen	buitenschools	buitenschools	vrije tijd	vrije tijd	vrije tijd
Fase 3 ontwikkelen & presteren	buitenschools	buitenschools	vooropleiding & HBO kunstvakonderwijs	vrije tijd	vrije tijd

Programma 1 Cultuureducatie met kwaliteit

Programma 2 Innovatie amateurkunst

Programma 3 Talentontwikkeling en manifestaties

26 // Adviesaanvraag cultuureducatie met kwaliteit, staatssecretaris cultuur, 27 oktober 2011, aan de Onderwijsraad en Raad voor Cultuur. Den Haag, 2011. 27 // Joke Voogt & Natalie Pareja Roblin, 21st Century Skills. Discussienota. Universiteit Twente, 2010. 28 // Onderwijsraad, Onderwijs vormt. Den Haag, maart 2011. 29 // J.B.A. Mariën, Dr. T.M.M.L. van Schilt-Mol, Muziekeducatie in het primair onderwijs; een verkenning van de stand van zaken. Tilburg, mei 2011. 30 // Sardes, Karin Hoogeveen en Anne Luc van der Vegt, eindrapportage monitor regeling versterking cultuureducatie in het primair onderwijs. Utrecht, juni 2008.

31 // Zie ook: Sardes, Maakt de ICC-er verschil? Secundaire analyse van de Monitor Versterking Cultuureducatie in het Primair Onderwijs. Utrecht, mei 2009. 32 // Sociaal en Cultureel Planbureau, Mogelijkheden tot kunstbeoefening in de vrije tijd. Den Haag, 2010. 33 // Sardes, Karin Hoogeveen en Anne Luc van der Vegt, eindrapportage monitor regeling versterking cultuureducatie in het primair onderwijs. Utrecht, juni 2008. 33 // Sardes/Oberon, Cultuureducatie in het primair en voortgezet onderwijs - Monitor 2008-2009. Utrecht, 2009.

3.1 Cultuureducatie met kwaliteit
(€ 13,8 miljoen)

De basis voor de culturele levensloop wordt in de jonge jaren gelegd. Naast ouders speelt de basisschool daarin voor kinderen een grote rol. Vanuit zijn missie wil het Fonds bijdragen aan kwalitatief hoogwaardige cultuureducatie. Onder cultuureducatie verstaan we zowel het onderwijs binnen de school in het kader van het leergebied kunstzinnige oriëntatie, als de educatieve bijdrage van culturele instellingen hieraan. 26 Het Fonds geeft hiermee uitwerking aan de ambities van staatssecretaris Zijlstra die de komende jaren een betere verankering van cultuureducatie in het basisonderwijs en bij culturele instellingen wil bewerkstelligen. Hij kent aan zijn ambities vier subdoelen toe:

a. De doelen van het cultuuronderwijs en de educatie door culturele instellingen worden duidelijker
b. Culturele instellingen en scholen (in het bijzonder leraren) worden met concrete inhoudelijke handvatten, zoals doorgaande leerlijnen, ondersteund bij het geven van invulling aan de kerndoelen
c. Het aanbod vanuit culturele instellingen sluit goed aan bij de doelen van het cultuuronderwijs
d. Het stelsel dat zicht houdt op de kwaliteit van het onderwijs en de cultuursector functioneert goed voor het cultuuronderwijs en de educatie door culturele instellingen.

De bijdrage van het Fonds richt zich met name op de subdoelen b en c.

Analyse

Creatieve, communicatieve en sociale vaardigheden zijn competenties die jonge mensen nodig hebben om succesvol te kunnen functioneren in de 21ste-eeuwse samenleving. 27 De ontwikkeling van cultureel bewustzijn en creativiteit is dan ook een belangrijk onderdeel van de vorming van jeugd en jongeren. Dit blijkt uit onderwijskundige literatuur, maar ook de Onderwijsraad wijst met nadruk op de taak die het onderwijs in dit opzicht vervult. 28 Naast goed taal- en rekenonderwijs levert cultuureducatie voor jonge mensen een belangrijke bijdrage aan hun voorbereiding op het maatschappelijk leven. Scholen onderschrijven deze meerwaarde van cultuuronderwijs. 29

De afgelopen jaren is door gemeenten, provincies, scholen en culturele instellingen veel geïnvesteerd in cultuureducatie. Deze inspanningen hebben veel vruchten afgeworpen. De samenwerking tussen scholen en culturele instellingen is verbeterd. 30 Veel scholen hebben hun visie op cultuureducatie vastgelegd en een interne cultuurcoördinator aangesteld. 31 Cultuureducatie kan rekenen op enthousiasme van kinderen en ouders. Het biedt bovendien mogelijkheden voor andere schoolvakken. Naast het leren óver cultuur draagt ook het leren mét cultuur bij aan bijvoorbeeld taalontwikkeling en cognitieve en sociale competenties. Cultuureducatie biedt scholen dus een belangrijk middel om hun maatschappelijke opdracht optimaal waar te maken. In dit perspectief gezien zijn er naast de positieve ontwikkelingen ook kritische kantteke-ningen te plaatsen bij het huidige cultuuronderwijs. “De randvoorwaarden voor kunstzinnige activiteiten in het onderwijs zijn verbeterd, maar de kwaliteit van de inhoud en de leeropbrengsten hebben daarmee geen gelijke tred gehouden”. 32 Er zijn nog maar weinig basisscholen die een uitgewerkte doorgaande leerlijn cultuureducatie kennen. 33 Vaak wordt er gewerkt met incidentele projecten die gericht zijn op kennismaking aan de rand van het curriculum. Het aantal vakdocenten daalt al jaren en schoolteams hebben behoefte aan meer deskundigheid om de leeropbrengsten en kwaliteit van cultuureducatie aan te tonen of te beoordelen. Leerlingen krijgen op minder dan de helft van de scholen een beoordeling. Ook ontbreekt adequaat toezicht door de inspectie op het realiseren van de kerndoelen voor kunst- en erfgoedonderwijs. 34

De landelijke en lokale bezuinigingen op cultuur vormen een risico voor het doorzetten van de positieve ontwikkelingen in de cultuureducatie. Positief is echter dat de staatssecretaris er expliciet voor heeft gekozen om de € 10,90 per leerling van de basisschool voor versterking van de cultuureducatie ook de komende jaren te waarborgen. Dat betekent een extra stimulans voor een duurzame financiële betrokkenheid van de school in de samenwerking met culturele instellingen.

Doelstelling

De doelstelling van dit programma is het versterken van de kwaliteit van de cultuureducatie op de basisschool, waarbij steeds de ontwikkeling van de leerling centraal staat.
In nauwe samenwerking met het Kennisinstituut zetten we met dit programma in op versterking van de lokale samenwerking tussen basisscholen en culturele instellingen, op de ontwikkeling van concrete inhoudelijke handvatten voor scholen en culturele instellingen en op trajecten voor deskundigheidsbevordering van leraren en educatief medewerkers.

Voor de realisatie van dit programma is de inzet van veel partijen nodig: het onderwijs, lerarenopleidingen, culturele instellingen, het Kennisinstituut gemeenten, provincies en het ministerie. Bij de uitwerking zal gebruik worden gemaakt van verworven inzichten in theorie en praktijk, zoals het onderzoek Cultuur in de Spiegel van de Rijksuniversiteit Groningen, het onderzoek naar erfgoededucatie van de Erasmus Universiteit en studies naar vormen van authentieke kunsteducatie. Met het programma worden de volgende effecten beoogd:

- een groter bewustzijn bij scholen en culturele instellingen van de beoogde en gerealiseerde leeropbrengst van cultuureducatie
- een meer gedeelde opvatting over de kwaliteit van cultuureducatie tussen scholen en de culturele sector.

Instrumenten

Het Fonds publiceert in 2012 twee samenhangende subsidieregelingen voor de uitvoering van het programma Cultuureducatie met kwaliteit:
1. De gemeenschappelijke regeling Cultuureducatie met kwaliteit (€ 10 miljoen). Deze regeling met gemeenten en provincies zet in op

35 // Adviesaanvraag cultuureducatie met kwaliteit, staatssecretaris cultuur, 27 oktober 2011, aan de Onderwijsraad en Raad voor Cultuur. Den Haag, 2011. 36 // Zie bijvoorbeeld Oberon, Kwaliteitskader cultuureducatiedoor culturele instellingen; indicatoren en gebruik in de praktijk. In opdracht van het Ministerie van OCW, Utrecht februari 2011, bijgesteld aug/sep 2011.

de inhoudelijke versterking en de verduurzaming van de lokale samenwerking tussen basisscholen en culturele instellingen. De te ondersteunen activiteiten richten zich onder meer op de ontwikkeling en uitvoering van doorgaande leerlijnen binnen het curriculum van deelnemende basisscholen, bijvoorbeeld op het gebied van muziek, beeldende kunst, e-culture, erfgoed of andere (combinaties van) cultuurdisciplines. Het zelf doen en ervaren van de leerlingen krijgt daarbij veel ruimte. Het gaat zowel om actieve als receptieve vormen van cultuureducatie.
Bij de doorgaande leerlijn gaat het om een praktische uitwerking van:

- datgene wat een kind per leerjaar en aan het einde van de schoolperiode moet kennen en kunnen
- de plaats van cultuur in andere dan de cultuurvakken
- de aansluiting tussen primair en voortgezet onderwijs
- de aansluiting tussen binnenschoolse en buitenschoolse activiteiten.

De regeling wordt uitgewerkt op basis van de bestuurlijke afspraken tussen OCW, gemeenten en provincies die momenteel worden voorbereid en waarvoor € 10 miljoen per jaar beschikbaar is. De afspraken worden in principe gemaakt met de deelnemende overheden aan de regeling cultuurparticipatie 2009 - 2012.
Ook in de nieuwe afspraken is matching van middelen – lokaal en landelijk – het uitgangspunt. De nieuwe regeling wordt een subsidieregeling van het Fonds voor ambitieuze samenwerkingsverbanden van scholen en culturele instellingen die worden voorgedragen door gemeenten en provincies. De subsidieregeling zal in twee tranches opgesplitst worden: voor de periode 2013/2014 en voor de periode 2015/2016. Het nog te publiceren advies van de Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad over cultuureducatie met kwaliteit *35* en de beleidsreactie daarop kunnen dan in de tweede periode worden verwerkt in de subsidieregeling.

2. Een subsidieregeling voor landelijk flankerend beleid (€ 3,8 miljoen). De regeling zet in op het financieel ondersteunen van de landelijke ontwikkeling van concrete inhoudelijke handvatten en programma's voor deskundigheidsbevordering voor leraren en educatief medewerkers. We geven dit vorm in samenwerking met het Kennisinstituut, onder meer via de ondersteuning van pilots met PABO's, kunstvakonderwijs en lerarenopleidingen en van cultuurwerkplaatsen over vakinhoud, didactiek en beroep. Ook ontwikkelen we gezamenlijk een kwaliteitskader: inhoud, leeropbrengsten en randvoorwaarden die een culturele instelling in overleg met de opdrachtgevende school realiseert. *36*
Het Fonds richt zich met het programma cultuureducatie met kwaliteit voornamelijk op het basisonderwijs als fundament voor de culturele levensloop. In het verlengde daarvan bereiden we een samenwerkingsverband voor met het Prins Bernhard Cultuurfonds, gericht op voorbeeldprojecten met doorgaande leerlijnen cultuureducatie in het vmbo. Voor veel kinderen in het vmbo is de toegang tot cultuur minder vanzelfsprekend dan in het havo of vwo.
Binnen cultuureducatie met kwaliteit zet het fonds de aandacht voor muziekeducatie voort, met name de eerste jaren. De samenwerking met het Oranje Fonds wordt voortgezet en de opgedane ervaringen met Muziek in ieder kind worden met lerarenopleidingen, conservatoria en muziekscholen omgezet in programma's voor deskundigheidsbevordering en het delen van kennis. Het Kennisinstituut inventariseert samen

foto: Leerorkest

WAT: muziekeducatie

WIE: vierduizend kinderen in de leeftijd van vier tot en negen jaar

WAAR: basisscholen in acht gemeentes in de provincie Gelderland

WANNEER: dertig weken per jaar

www.mik-gelderland.nl

Muziek in de klas

Muziek in de klas is een door het Fonds gesteund muziekeducatieproject voor kinderen van het primair onderwijs. Dit initiatief van stichting Edu-Art en het Gelders Kenniscentrum voor kunst en cultuur, heeft in samenwerking met Hogeschool voor de Kunsten ArtEz een methodiek ontwikkeld die basisscholen, muziekscholen en muziekverenigingen als leidraad gebruiken voor wekelijkse muzieklessen op school. De eerste drie jaar zijn deze lessen met name gericht op zang, dans, spel en muziek in het algemeen. In groep vier maken de kinderen kennis met diverse instrumenten en in groep vijf kiezen zij een instrument en leren zij noten lezen. Voor leerkrachten wordt 'De werkplaats' ingericht. Op deze locatie kunnen zij bijscholing volgen. Muziek in de klas bevordert basisvaardigheden als samenwerken, naar elkaar luisteren, jezelf presenteren en zelfstandigheid. Daarnaast stimuleert het project creativiteit bij kinderen en duurzame samenwerkingsverbanden tussen scholen en kunstcentra. Het programma verankert muziekeducatie in het onderwijs en muziek in het leven van kinderen.

met het fonds de methodiekontwikkeling van instrumentaal muziekonderwijs voor schoolgroepen, verzamelt goede praktijkvoorbeelden en monitort de werkwijzen en opbrengsten van muziekonderwijs in de basisschool. Naar aanleiding van het advies van de Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad kan het flankerend beleid in de tweede helft van de beleidsperiode aangepast worden.

Resultaat

Het Fonds draagt bij aan projecten en activiteiten in samenwerking met gemeenten, provincies, onderwijs, culturele instellingen, Kennisinstituut en andere partners die zich richten op:

- het formuleren van concrete handvatten voor het bereiken van de kerndoelen in het cultuureducatieve aanbod
- scholingsaanbod voor docenten van basisscholen en medewerkers van culturele instellingen
- het ontwikkelen van referentieniveaus en methodes om de opbrengsten en de kwaliteit van cultuureducatie te kunnen volgen, meten en beoordelen
- verduurzaming van de samenwerkingsverbanden tussen het Fonds en partners op het gebied van cultuureducatie
- het in gezamenlijkheid realiseren van een groei van het percentage basisscholen met een doorgaande leerlijn cultuureducatie, aansluitend bij de ontwikkeling van kinderen, van 25% (stand 2009) naar 40% in 2014 en 50% in 2016. Dit ambitieniveau heeft als referentie-kader de monitor cultuureducatie primair en voortgezet onderwijs van Sardes/Oberon in 2009. *37*

37 // Sardes/Oberon, Cultuureducatie in het primair en voortgezet onderwijs - Monitor 2008-2009. Utrecht, 2009. 38 // Van den Broek, A. Toekomstverkenning kunstbeoefening. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2010. 39 // Van den Broek, A. Toekomstverkenning kunstbeoefening. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2010. 40 // Zie bijvoorbeeld Sociaal Cultureel Planbureau, Kunnen alle kinderen meedoen? Onderzoek naar de maatschappelijke participatie van arme kinderen. Den Haag, mei 2009.

3.2 Innovatie amateurkunst
(€ 3,5 miljoen)

Amateurkunst in de vrije tijd biedt veel Nederlanders de mogelijkheid om actief te participeren. Maar met name de vorm waarin mensen kunst beoefenen is sterk aan verandering onderhevig. Deze veranderingen worden geschetst door het Sociaal en Cultureel Planbureau in het rapport Toekomstverkenning kunstbeoefening. *38*

Menig amateurkunstenaar bedient zich van moderne middelen, is multidisciplinair geworden en houdt zich met van alles bezig: moderne vormgeving, experimentele podiumkunsten, nieuwe media, textielkunst en klassieke schilderkunst. Onderzoeker Andries van den Broek van het Sociaal en Cultureel Planbureau schetst in het rapport een toekomstige praktijk die in het teken komt te staan van onder meer:

- een klanthouding die een dienst verlangt
- lossere smaakvoorkeuren, omgangsvormen en organisatievormen
- informatie, software, communicatie en communities op internet die bijdragen aan een verdere emancipatie of empowerment van de kunstbeoefenaar. *39*

Wil de sector interessant, aantrekkelijk en toegankelijk blijven voor deelnemers en wil de amateurkunst kunnen concurreren met andere vormen van vrijetijdsbesteding, dan zijn er veranderingen nodig. Inhoudelijk en organisatorisch:

1. inhoudelijk, omdat net zoals in de professionele sectoren de amateurkunst zich voortdurend ontwikkelt door nieuwe combinaties van disciplines en technieken en door nieuwe productie- en presentatiemogelijkheden
2. organisatorisch, omdat het verenigingsleven voor de uitdaging staat om een antwoord te vinden op de noodzakelijke verjonging en vernieuwing van zijn bestuurlijke en artistieke organisatie.

De amateurkunst is er bij gebaat als vraag en aanbod ook in de toekomst goed op elkaar aansluiten. Naast de al genoemde uitdagingen in vorm en organisatie zijn er meer ontwikkelingen waar de amateurkunst een antwoord op moet vinden. Veel ondersteunende voorzieningen, zoals centra voor de kunsten en provinciale steunfuncties, kampen momenteel met (zeer) grote bezuinigingen. In Nederland doen ongeveer 311.000 kinderen om financiële redenen niet mee aan activiteiten buiten school, zo schat het Jeugdcultuurfonds. *40* En in regio's met een krimpende bevolking komt het verenigingsleven onder druk te staan. Tegelijkertijd groeit het aantal ouderen in ons land en liggen er nieuwe mogelijkheden in de community arts om de amateurkunst te verankeren in de plaatselijke gemeenschap. Nieuwe samenwerkingsverbanden, met onderwijs, sport, bedrijfsleven, welzijn, maatschappelijke instellingen, woningbouwverenigingen etc. maken de amateurkunst sterker.

Met het programma Innovatie Amateurkunst wil het Fonds bijdragen aan een innovatief, aantrekkelijk en duurzaam aanbod voor actieve kunstbeoefening in ons land. Het fonds geeft daarmee invulling aan het streven van de staatssecretaris om beoefenaars, verenigingen en instellingen te ondersteunen bij het inspelen op de veranderingen zoals geschetst door het Sociaal en Cultureel Planbureau.

foto: Sebastiaan ter Burg

Overkoepelende doelstelling Innovatie Amateurkunst

Doelstelling is het stimuleren van inhoudelijke en organisatorische innovatie van de amateurkunst om zo de sector toekomstbestendig te maken.

Gezien de reikwijdte van de amateurkunst wordt het programma uitgewerkt in de vorm van een nieuwe subsidieregeling waarbinnen vier lijnen worden opgenomen.

1. vernieuwing en versterking van de organisatie van de amateurkunst
2. vernieuwing en versterking van de amateurkunst onder de groeiende groep ouderen
3. vernieuwing en versterking van de amateurkunst in de directe omgeving (community)
4. levend houden van immaterieel erfgoed.

Met het programma worden de volgende effecten beoogd:

- een betere aansluiting tussen aanbod en toekomstige vraag in de amateurkunst
- meer vernieuwende kracht in de amateurkunstsector
- meer inhoudelijke uitwisseling tussen amateurkunstenaars onderling en tussen amateurkunstenaars en professionals.

Programmalijn 3.2.1 Vernieuwing en versterking van de organisatie van de amateurkunst

Verenigingen en instellingen staan voor de uitdaging om in te spelen op de toekomstige kunstbeoefenaar die, zoals het Sociaal- en Cultureel Planbureau schetst, meer dan ooit druk bezet is, eigenzinnig en grillig is, en zich daardoor niet meer langdurig aan een project, cursus of bestuursfunctie wil of kan verbinden. De kracht van de amateurkunst is van ouds het eigen initiatief. Het internet biedt steeds meer mogelijkheden voor samenwerking, uitwisseling en presentatie. Zowel binnen als buiten verenigingen maken mensen daar dan ook uitgebreid gebruik van. De interdisciplinariteit neemt toe, evenals de wisselwerking met de professionele culturele sector en de creatieve bedrijvigheid. Met name voor jongeren is het gebruik van nieuwe media volkomen vanzelfsprekend geworden. In zo'n dynamische context wil het fonds bij de vernieuwing en verjonging van de organisatie van de amateurkunst in de eerste plaats ruimte geven aan ideeën vanuit de deelnemers zelf.

Instrumenten

Het Fonds stelt binnen deze programmalijn subsidies beschikbaar voor vrijwilligersorganisaties, gericht op een vernieuwing en verjonging van

41 // Prognose van de Nederlandse bevolking, bron: Statline, in Boekman, nr. 86, p.14, voorjaar 2011. "Iedere twee minuten komt er in Nederland een 50-plusser bij. Nu zijn het er al 5,7 miljoen."Bron: speech Jan Slagter (Omroep MAX) tijdens bijeenkomst over Ouderen en Kunstbeoefening in het Rosa Spierhuis in oktober 2011. "Iedere drie minuten komt er een 65-Plusser bij." Bron: Prof. dr K. Klinkhamer en drs. A. Bakas, "Van Geraniums word je ziek", in: Academy Magazine, voorjaar 2006.

Buitenstebinnen

In de locatievoorstelling Buitenstebinnen van theatergroep De Bus geven amateurspelers in afzonderlijke performances een beeld van de verborgen eenzaamheid van inwoners van de stad weer. De deelnemers, geselecteerd op hun diversiteit, representeren een letterlijke dwarsdoorsnede van de stad Maastricht. Begin- en eindpunt van de voorstelling is de bus waar het publiek een audiogids krijgt aangereikt die een individuele wandeling langs taferelen begeleidt in zowel openbare als privéruimtes. In openbare ruimtes snijdt de dagelijkse realiteit door de geënsceneerde werkelijkheid heen. Zo komen kunst en dagelijks leven bij elkaar. Buitenstebinnen betrekt amateurs actief bij het maken van professionele voorstellingen. Tegelijkertijd is zowel de vorm als de inhoud van de voorstelling een manier om de individualisering van onze samenleving zichtbaar te maken. De aandacht bij de voorstelling gaat speciaal uit naar mensen die sociaal geïsoleerd zijn. Om deze mensen te bereiken zijn diverse lokale instanties bij het project betrokken.

WAT: locatievoorstelling

WIE: amateurtoneelspelers uit Maastricht en omgeving

WAAR: theaterfestivals door het hele land

WANNEER: 2011 / 2012, reprise 20 tot en met 25 april 2012 (in Maastricht)

www.busketiers.eu

het organisatorische en artistieke kader. Parallel aan de regeling ontwikkelt het Fonds pitches. Initiatiefnemers kunnen via de website van het Fonds ideeën aandragen voor vernieuwing en versterking van de organisatie. Het publiek kan vervolgens inhoudelijk reageren op de voorstellen.

Resultaat

Het Fonds voor Cultuurparticipatie geeft ruimte aan innovatieve ideeën vanuit de amateurkunstsector. Met een bijdrage van het Fonds komen vernieuwende vormen van samenwerking tot stand en worden nieuwe verdienmodellen toegepast.

Programmalijn 3.2.2 Vernieuwing en versterking van de amateurkunst onder de groeiende groep ouderen

In 2015 zijn drie miljoen Nederlanders 65 jaar of ouder. *41* De komende twintig jaar blijft het aantal ouderen sterk groeien. Met het afbouwen van hun werkzame leven en "de kinderen uit huis" begint voor ouderen de zoektocht naar een andere vorm van zingeving en tijdsbesteding. Veel ouderen ervaren na hun pensionering de ruimte om te doen waar zij in de voorbije jaren niet of nauwelijks aan toe kwamen. Voor de amateurkunstsector vormt deze veelkleurige groep een interessante doelgroep die veelal beschikt over

42 // Paul Schnabel, Een zegen voor kunst en cultuur; cultuursector kan vergrijzing verzilveren door te profiteren van de groeiende groep senioren. Boekmancahier 86, 2011. 43 // Kunstfactor, amateurkunst, de feiten; monitor amateurkunst 2009. Utrecht, najaar 2009. 44 // Zie ook Kunstfactor, Generaties in de amateurkunst. Utrecht, december 2010. 45 // Landelijk Expertisecentrum Sociale Interventie (LESI), onderzoek in opdracht van Kunstfactor, Fonds Sluyterman van Loo en ouderenfonds Stichting RCOAK, te publiceren begin 2012.

tijd en energie om als bezoeker, vrijwilliger of als actieve kunstbeoefenaar deel te nemen aan cultuur. *42* Momenteel is van de mensen die ouder zijn dan 65 jaar, 44 % actief als amateurkunstenaar. *43* Potentieel is het bereik groter en er is ook veel belangstelling van ouderen voor vrijwilligerswerk in musea, archieven of andere erfgoedsectoren. Ook het samen actief zijn in kunst of erfgoed door ouderen en jongeren biedt een interessant perspectief. *44* Het draagt bij aan meer verbinding tussen generaties. Om de kansen die hier liggen onder de aandacht te brengen heeft de Europese Commissie 2012 uitgeroepen tot European Year for Active Ageing and Intergenerational Solidarity.

Hoewel de cijfers duidelijke taal spreken, richten de professionele cultuursector en de amateurkunstsector hun aandacht vooral op nieuw aanbod voor jongeren. Wel zien we een snelle kentering in de belangstelling voor ouderen. In opdracht van Kunstfactor en de ouderenfondsen RCOAK en Fonds Sluyterman van Loo wordt bijvoorbeeld onderzocht wat succes- en faalfactoren zijn van initiatieven op het gebied van ouderen en kunst. *45*

We willen de amateursector aanmoedigen in te spelen op de groeiende groep ouderen. Wij denken hierbij ook aan die ouderen die weinig draagkrachtig zijn en niet vaak in aanraking zijn gekomen met kunst en erfgoed. Juist voor deze groep ouderen, in het bijzonder de mensen van 65 jaar en ouder, is nauwelijks passend aanbod ontwikkeld. De deskundigheid in oudereninstellingen over cultuurparticipatie ontbreekt doordat de activiteitenbegeleiders meestal een psychosociale opleiding als achtergrond hebben.
Zij kunnen daardoor niet een kwalitatief goed aanbod te verzorgen dat past bij de behoeften en mogelijkheden van de ouderen.

Instrumenten

Het Fonds stelt binnen deze programmalijn subsidies beschikbaar voor nieuwe initiatieven voor actieve cultuurparticipatie door ouderen. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar verbindingen tussen amateurverenigingen, ouderenorganisaties, kunst- en erfgoedinstellingen, zorginstellingen en bedrijfsleven.

Het Fonds werkt in de verdere uitwerking samen met ouderenfondsen en het Kennisinstituut, met name bij het beschrijven en toegankelijk maken van modelprojecten en methodieken voor professionals die werken met en voor senioren.

Resultaat

Het Fonds draagt bij aan een betere aansluiting tussen vraag en aanbod voor ouderen en aan nieuwe samenwerkingsverbanden om de amateurkunst onder ouderen te versterken.

"Er komt ruimte om na te denken, nieuwe wegen in te slaan, activiteiten te ontplooien"

"Ouderdom wordt vaak alleen als probleem gezien. Daarbij denkt men aan gebreken en hulpbehoevendheid, oplopende kosten en hoge eisen aan de gezondheidszorg. Maar de maatschappij kan zich niet veroorloven ouderen af te schrijven; vergrijzing heeft ook een verrijkende kant. De vrije tijd kan positief worden benut. Er komt ruimte om na te denken, nieuwe wegen in te slaan, activiteiten te ontplooien en zich in te zetten voor anderen. Levenservaring en wijsheid kunnen worden verzilverd als ouderen die mogelijkheden ook zelf aangrijpen."

Kerstrede Koningin Beatrix 2008

Programmalijn
3.2.3 Vernieuwing en versterking van de amateurkunst in de directe omgeving (community)

Community arts worden meer en meer erkend als een kunstvorm die bindend werkt voor mensen, in de stad of op het platteland. Deze vorm biedt grote kansen voor de ontwikkeling van de amateurkunst.

In ruim tien jaar zijn de community arts in Nederland uitgegroeid tot een bloeiende sector. Sinds de Raad voor Cultuur in zijn Vooradvies uit 2003 *46* vaststelde dat “community arts niet veel ruggensteun (krijgt) van instellingen en overheden” is er veel veranderd. De community arts praktijk is in omvang sterk gegroeid. Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft deze activiteiten in de afgelopen periode actief ondersteund via de programma’s cultuurparticipatie van gemeenten en provincies, maar ook via directe steun aan bijzondere initiatieven in het kader van Het beste van twee werelden.

Steeds meer kunstenaars laten zich inspireren door wat er leeft in de samenleving en verbinden hun artistieke werk aan maatschappelijke ontwikkelingen en sociale vraagstukken. Ze worden daarin vaak actief ondersteund door lokale overheden, maar ook door woningcorporaties en bedrijven. Professionele makers en amateurverenigingen zoeken steeds vaker buiten de gebaande paden van de reguliere kunstsector naar nieuwe en verrassende manieren om zich op een andere manier te verbinden met het alledaagse leven. Samenwerking tussen amateurs en professionals wordt hierbij steeds vanzelfsprekender. Het fonds heeft in de afgelopen jaren zeer succesvolle projecten ondersteund waarin eendrachtig, maar ook met lokale bedrijven en instanties werd samengewerkt aan een voorstelling, presentatie of festival. Via community arts worden vaak deelnemers bereikt die tot dan toe niet of nauwelijks actief participeerden in kunst en cultuur.

Instrumenten

Het Fonds stelt binnen deze programmalijn subsidies beschikbaar voor vernieuwende projecten op het terrein van de amateurkunst en community arts. Daarnaast zet het Fonds in samenwerking met het Kennisinstituut en het landelijk netwerk CAL-XL in op kennisontwikkeling en deskundigheidsbevordering door de verspreiding van best practices op het terrein van community arts.

Resultaat

Het Fonds voor Cultuurparticipatie draagt met het ondersteunen van community arts bij aan laagdrempelige en vernieuwende vormen van amateurkunst in de directe omgeving van mensen.

46 // Raad voor Cultuur, Vooradvies Cultuur, meer dan ooit; sectoranalyse Amateurkunst en Cultuureducatie, paragraaf 3. Den Haag, 2003. ***47*** *// Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, 2011.*

Programmalijn
3.2.4 Levend houden van immaterieel erfgoed

Onder immaterieel erfgoed worden de tradities en rituelen verstaan waarmee mensen zich in het dagelijks leven identificeren. Het zijn de gewoonten en gebruiken die mensen van huis uit hebben meegekregen en op hun beurt weer hebben aangepast aan hun eigen levensomstandigheden. De categorieën die door UNESCO gehanteerd worden zijn: feesten, ambachten, sporten, culinaire gewoonten, levensloopritueelen, talige uitdrukkingen en tradities van nieuwe Nederlanders. *47* De afgelopen periode is het thema volkscultuur geïntroduceerd in het cultuurbeleid. Hoewel het begrip beleidsmatig lastig is af te bakenen, past de opkomst van volkscultuur in deze tijd waarin veel aandacht is voor identiteitsvorming, geschiedenis en kleinschaligheid als tegenwicht voor de globalisering en alom aanwezige commercie. In de nieuwe beleidsperiode wordt de aandacht voor volkscultuur toegespitst op immaterieel erfgoed.

Aanleiding voor de focus op immaterieel erfgoed is de aanstaande ratificatie door Nederland van het UNESCO Verdrag Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed. Daarmee gaat Nederland de verplichting aan om de bescherming van het Nederlands immaterieel cultureel erfgoed te waarborgen. In dat kader zal Nederland maatregelen nemen waarbij de verschillende elementen van het immaterieel cultureel erfgoed worden geïdentificeerd en gedefinieerd met de medewerking van gemeenschappen, groepen en relevante niet-gouvernementele organisaties.

Nederland kent ongeveer 2000 organisaties die zich intensief met immaterieel erfgoed bezig houden. Vaak zijn het plaatselijke gemeenschappen die dit erfgoed levend houden: het organiseren van optochten en feesten, maar ook de overdracht van oude ambachten. Vrijwilligers zijn hierin de drijvende kracht. Het Fonds voor Cultuurparticipatie is, naast het Meertens-instituut, VIE (Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed) en het Nederlands Openluchtmuseum één van de overlegpartijen met OCW over de implementatie van het UNESCO verdrag. De voorbeeldprojecten van het Fonds zullen bijdragen aan het opbouwen van kennis en draagvlak om immaterieel erfgoed ook in de toekomst levend te houden.

Instrumenten

Het Fonds stelt binnen deze programmalijn subsidies beschikbaar voor vrijwilligersorganisaties op het gebied van immaterieel erfgoed. Een kleine ondersteuning betekent voor hen een enorme stimulans en erkenning, zo laat de ervaring met de huidige vrijwilligersregeling van het Fonds zien. Het Fonds ondersteunt voorbeeldprojecten waarbij nieuwe methodieken gebruikt worden om immaterieel erfgoed over te dragen. Ook wordt de samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties, professionele culturele instellingen, organisaties ten behoeve van materieel erfgoed, creatieve industrie en toerisme gestimuleerd. In samenwerking met het nieuwe Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel

erfgoed besteedt het Fonds aandacht aan het vergroten van de deskundigheid en stimuleren van kennisuitwisseling over immaterieel erfgoed.

Resultaat

Het Fonds draagt bij aan het levend houden van immaterieel erfgoed door nieuwe vormen van overdracht en het stimuleren van de betrokkenheid van vrijwilligers.

3.3 Talent-ontwikkeling en manifestaties (3 miljoen)

De fase van ontwikkelen & (top)presteren in de culturele levensloop is voor een beperkte groep weggelegd. Het programma Talentontwikkeling en manifestaties richt zich op jongeren die een groot talent aan de dag leggen voor één van de kunstvormen én potentie hebben om door te stromen naar het kunstvakonderwijs.
In november 2011 heeft het Fonds een regeling gepubliceerd om meerjarige subsidies te verstrekken aan instellingen die op landelijk niveau actief zijn op het gebied van talentontwikkeling. Het gaat om het begeleiden van talent en het organiseren van presentatiemogelijkheden en wedstrijden gericht op de identificatie, selectie en ontwikkeling van jong talent. De regeling biedt daarnaast mogelijkheden voor het ondersteunen van manifestaties. Bij de manifestaties gaat het om initiatieven die excellentie in de amateurkunst bevorderen.

De Nieuwe Molenaar

Eén van de activiteiten van het Gilde van Vrijwillige Molenaars is een opleiding tot vrijwillige molenaar. Het Nieuwe Molenaarsproject is in het leven geroepen om de opleiding te herinrichten en te professionaliseren. Hiervoor is een professionele organisatie in de armen genomen. Voor de vrijwillige instructeurs zijn een cursus en ondersteunende materialen ontwikkeld. Voor de deelnemers zijn lesbrieven en praktijkgerichte casussen ontworpen, die deelnemers in hun eigen tempo kunnen uitvoeren. Dit maakt het volgen van de opleiding meer laagdrempelig. Het takenpakket van de molenaar is uitgebreid. Deelnemers ontwikkelen daarom niet alleen ambachtelijke praktijkkennis en vaardigheden maar ook kennis over molens en de maatschappelijke positie van molens. Ze ontplooien presentatievaardigheden omdat de molenaar ook ambassadeur van dit industriële monument is. Met een meer flexibele en professionele opleiding verwacht het gilde meer leden te werven. Deze leden zijn nodig om Nederlands grootste monument leven te houden en zorgvuldig te bewaren.

WAT: vrijwillige molenaarsopleiding

WIE: iedereen die zich interesseert voor het behoud van molens

WAAR: door het hele land

WANNEER: het hele jaar door

www.vrijwilligemolenaars.nl

48 // Advies Commissie Dijkgraaf, Onderscheiden, verbinden, vernieuwen: de toekomst van het kunstonderwijs, vgl resp. p. 26 en p.27, mei 2010.

Analyse

Jong talent moet het hebben van aanleg, motivatie, discipline en doorzettingsvermogen. Maar niemand bereikt op eigen houtje de top. Op het hoogste niveau presteren als kunstzinnig en creatief talent vraagt om ondersteuning en uitdaging op datzelfde hoge niveau. Er zijn in ons land diverse initiatieven die zijn gericht op de begeleiding en ontwikkeling van talent dat uitdaging zoekt bovenop de lokaal of regionaal georganiseerde activiteiten van bijvoorbeeld kunstencentra, jeugdtheaterscholen of regionale jeugdorkesten. Deze initiatieven, bijvoorbeeld gezelschappen voor jong talent of landelijke wedstrijden, bieden jonge talenten de mogelijkheid om intensief samen te werken, van elkaar te leren en te proeven aan het leven als professional.

Veel namen van bekende Nederlanders zijn terug te vinden op deelnemerslijsten van dergelijke initiatieven. Zo wonnen zowel Janine Jansen als Liza Ferschtman ooit de lordens Viooldagen, was Halina Reijn één van de Noorderlingen en leverde Kunstbende winnaars af als Merlijn Twaalfhoven, Roosbeef, Abdelkader Benali, Howard Komproe en Sanne Vogel. Voor veel jonge talenten is het kunstonderwijs een essentiële vervolgstap op weg naar een professionele loopbaan in de kunsten. Een deel van de talenten bewandelt echter een alternatieve route, soms uit ongeduld of omdat succes ongekend snel kan komen. Maar geregeld blijkt ook het kunstonderwijs nog niet te voorzien in de goede opvang van het talent. Met name talent uit relatief jonge disciplines in de urban sector kan niet altijd uit de voeten met het aanbod van de kunstopleidingen.

Het Fonds wil cultuurparticipatie op alle niveaus stimuleren en vindt het daarom van belang dat er, in aanvulling op onderwijsvoorzieningen, een stimulerend aanbod is waarbinnen talenten de mogelijkheid hebben om hun eigen artistieke ontwikkeling door te maken en keuzes te maken. Ook bij talentontwikkeling is een doorlopende leerlijn één van de aandachtspunten. Het lukt volgens de Commissie Dijkgraaf maar weinig jonge talenten om te voldoen aan de toelatingseisen voor het kunstvakonderwijs. De commissie stelt in dit verband: “Doorlopende leerlijnen voor cultuureducatie (...) komen onvoldoende tot ontwikkeling. Voor jongeren met talent wordt het moeilijker zich zo te ontwikkelen dat zij zullen kunnen voldoen aan het ambachtelijke niveau dat noodzakelijk blijft om met succes toegelaten te kunnen worden tot een kunstopleiding”.
En “bij de werving halen zo veel buitenlandse studenten het vereiste ambachtelijke niveau dat dit talent uit eigen land gaat ontmoedigen”. *48*

De commissie meerjarigen die in opdracht van het Fonds de activiteiten van de ontwikkelinstellingen amateurkunst en cultuureducatie uit de huidige basisinfrastructuur heeft gevolgd, is van mening dat er in de infrastructuur voor talentontwikkeling meer aandacht nodig is voor de keten van amateur naar professional. Instellingen zouden zich bewust moeten zijn van hun rol en

Foto: WMC Kerkrade

positie in de keten in combinatie met de wijze waarop zij jonge talentvolle amateurs scouten of werven en aandacht hebben voor het vervolgtraject. Samengevat kan worden gesteld dat het belangrijk is dat er een landelijke infrastructuur is voor de ondersteuning en begeleiding van jong talent en dat er binnen die infrastructuur meer aandacht hoort te zijn voor samenwerking en disciplines waar het kunstvakonderwijs niet in voorziet.

Niet alleen voor de ontwikkeling van individuele talenten, ook voor de ontwikkeling van excellentie in de amateurkunst is het belangrijk dat er mogelijkheden zijn voor ontmoeting en uitwisseling. Daarom ondersteunt het Fonds voor Cultuurparticipatie manifestaties die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de amateurkunst door (internationale) uitwisseling te faciliteren en ruimte te bieden voor presentatie, kennisontwikkeling en deskundigheidsbevordering.

Doelstelling

Doelstelling is het bijdragen aan een optimale infrastructuur voor de ondersteuning van talentvolle amateurkunstenaars van 8 tot 24 jaar, in de fase voorafgaand aan het kunstvakonderwijs.

Instrumenten

In november 2011 heeft het Fonds een regeling gepubliceerd om meerjarige subsidies te verstrekken aan instellingen die op landelijk niveau actief zijn op het gebied van talentontwikkeling, voor het organiseren van presentatiemogelijkheden, begeleiding en wedstrijden gericht op de identificatie, selectie en ontwikkeling van jong talent. Subsidies in het kader van deze regeling worden toegekend voor twee jaar met een mogelijkheid om daarna nogmaals voor twee jaar voor subsidie in aanmerking te komen.
Het Fonds voor Cultuurparticipatie richt zich bij de ondersteuning vooral op die initiatieven die zich kwalitatief onderscheiden en de samenwerking en afstemming zoeken met andere relevante organisaties. Zo wordt versnippering en verkokering voorkomen en kan talent zo goed mogelijk begeleid worden. In het kader van het programma talentontwikkeling en manifestaties zal het Fonds samen met het Kennisinstituut het contact met het kunstonderwijs intensiveren.

Resultaat

Het Fonds voor Cultuurparticipatie ondersteunt een beperkt aantal manifestaties voor excellente amateurkunst alsmede een aantal instellingen van landelijk belang met een kwalitatief hoogwaardig, samenhangend aanbod voor talentontwikkeling.

49 // SICA, Dutch Centre for International Cultural Activities, SICA mag editie 36, 2007.

4. Cultuurparticipatie internationaal (€ 100.000)

Voor het versterken van de internationale positie van instellingen op het gebied van cultuureducatie en –participatie doen we een beroep op de HGIS middelen van de rijksoverheid.

Analyse

In veel opzichten is het beleid en de structurele aandacht die in Nederland aan cultuureducatie en –participatie wordt besteed uniek vanuit internationaal perspectief. Zo stelde Anne Bamford dat Nederland “potentially world leading” is op het gebied van cultuureducatie maar merkte daarbij ook op dat “The Dutch are very good in doing outstanding things and keep quiet about them”. *49* Nederlandse activiteiten op het gebied van kunst in de wijken en de inzet van kunstenaars in community arts projecten, evenals onze jeugdtheaterscholen zijn vanuit internationaal perspectief bijzonder en voorbeeldstellend.
Door de inzet van HGIS middelen kan het fonds instellingen ondersteunen in het versterken van hun internationale positie.

Doelstelling

De doelstelling is het versterken van de internationale positie van Nederland op het gebied van cultuureducatie en –participatie.

Instrumenten

Het Fonds stelt een subsidieregeling open voor internationale activiteiten, waarbij het gaat om topinstellingen op het gebied van cultuurparticipatie: instellingen die vanuit internationaal perspectief voorbeeldstellende en kwalitatief hoogwaardige activiteiten uitvoeren. Deze activiteiten zijn gericht op het versterken van de internationale positie van de instelling met haar specifieke expertise op het gebied van cultuurparticipatie. Dat kan mede bijdragen aan het vestigen van de internationale reputatie van Nederland op dit vlak en het verwerven van nieuwe (Europese) financiering.

De regeling richt zich met name op de ons omringende landen: Duitsland, Verenigd Koninkrijk en Vlaanderen. Daar liggen in eerste instantie de meest voor de handliggende kansen voor samenwerking en versteviging van de Nederlandse positie.

Resultaat

Het Fonds voor Cultuurparticipatie wil met deze subsidieregeling het volgende bereiken:
- meer samenwerking tussen Nederlandse instellingen en partners in de buurlanden
- meer internationale inkomsten voor Nederlandse topinstellingen op het gebied van cultuurparticipatie.

50 // Exclusief ZBO-korting.

5. Financiën

Het financieel kader voor 2013 – 2016 is als volgt ingevuld
(bedragen in miljoenen euro's per jaar):

Stimuleringsregeling cultuureducatie provincies & gemeenten	10,00
Budget voor flankerende activiteiten cultuureducatie	3,80
Innovatie amateurkunst, inclusief immaterieel erfgoed	3,50
Talentontwikkeling en manifestaties	3,00
Beheerslasten	1,96
HGIS middelen internationaal beleid	0, 10
Totaal 50	22,36

Foto: WMC Kerkrade

6. Samenvatting

Cultuur is onmisbaar voor betekenisverlening, zingeving en sociale samenhang. Het actief participeren in cultuur maakt mensen creatief en biedt vaardigheden die in onze samenleving nodig zijn. Het Fonds voor Cultuurparticipatie wil dat zo veel mogelijk mensen de kans krijgen hun creativiteit tot ontwikkeling te brengen en te benutten. Daartoe zal het Fonds in de periode 2013 – 2016 drie programma's uitvoeren die zich richten op drie fases: cultuur aan de basis in het onderwijs (leren & leren doen), cultuur in de vrije tijd (participeren & ontwikkelen) en cultuur naar de top (ontwikkelen & presteren). De programma's worden uitgewerkt in subsidieregelingen.

Programma 1: Cultuureducatie met kwaliteit (€ 13,8 miljoen)

De basis voor de culturele levensloop wordt in de jonge jaren gelegd. In de periode 2013 – 2016 zal cultuureducatie op scholen en dan met name in het basisonderwijs, centraal staan. Alhoewel er de laatste jaren veel verbeteringen zichtbaar zijn geworden in het cultuuronderwijs, zijn er nog maar weinig scholen die een uitgewerkte doorgaande leerlijn gebruiken. In samenwerking met gemeenten en provincies zet het Fonds in op versterking van de lokale samenwerking tussen scholen en culturele instellingen en het ontwikkelen van inhoudelijke handvatten. In dit programma wordt onder meer voortgebouwd op het programma Muziek in ieder kind waarmee een stimulans wordt gegeven aan de muziekeducatie.

Programma 2: Innovatie amateurkunst (€ 3,5 miljoen)

De amateurkunst bestrijkt een enorm breed werkveld met een grote groep van liefhebbers. De vorm waarbinnen mensen kunst beoefenen, verandert echter de komende jaren. Het Sociaal en Cultureel Planbureau schetst in *Mogelijkheden tot kunstbeoefening in de vrije tijd* het beeld van een druk bezette en eigenzinnige kunstbeoefenaar die moeilijker langdurig te binden is aan een project, cursus of bestuursfunctie. Doelstelling van het programma is het stimuleren van de inhoudelijke en organisatorische innovatie in de amateurkunst om zo de sector toekomstbestendig te maken.

Het programma wordt uitgewerkt in vier lijnen:
1. Vernieuwing en versterking van de organisatie van de amateurkunst In de dynamiek van de ontwikkelingen bij amateurkunstenaars wil het Fonds bij de vernieuwing en verjonging van de organisatie van de amateurkunst in de eerste plaats ruimte geven aan ideeën vanuit de amateurorganisaties zelf. Naast een subsidieregeling kunnen initiatiefnemers via pitches inschrijven op ideeën. Het publiek kan vervolgens inhoudelijk reageren.
2. Vernieuwing en versterking van de amateurkunst onder de groeiende groep ouderen Ondanks het feit dat de groep ouderen de komende jaren groter wordt, is veel aandacht van de cultuur- en amateurkunstsector vooral gericht op aanbod voor jongeren. Het Fonds voor Cultuurparticipatie wil de amateurkunst onder de groeiende groep ouderen versterken. Het Fonds stimuleert het ontwikkelen van een passend aanbod en samenwerkingsverbanden tussen bijvoorbeeld amateurverenigingen en zorginstellingen.

3. Vernieuwing en versterking van de amateurkunst in de directe omgeving (community) Community arts worden meer en meer erkend als kunstvorm die bindend en vormend werkt voor mensen, in de stad of op het platteland. Binnen deze programmalijn wil het Fonds laagdrempelige en vernieuwende vormen van amateurkunst in de directe omgeving van mensen ondersteunen.
4. Levend houden van immaterieel erfgoed. Onder immaterieel erfgoed worden de tradities en rituelen verstaan waarmee mensen zich in het dagelijks leven identificeren. Immaterieel erfgoed wordt bij uitstek levend gehouden door vrijwilligers. Het Fonds wil, in het kader van het UNESCO verdrag Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed nieuwe vormen van overdracht en de betrokkenheid van vrijwilligers stimuleren.

Programma 3: Talentontwikkeling en manifestaties (€ 3 miljoen)

Doelstelling is het ondersteunen van talentvolle amateurkunstenaars van 8 tot 24 jaar, in de fase voorafgaand aan het kunstvakonderwijs. In november 2011 is een regeling gepubliceerd om meerjarige subsidies te verstrekken aan instellingen die op landelijk niveau actief zijn op het gebied van talentontwikkeling. Deze regeling bevat bovendien de mogelijkheid om manifestaties te ondersteunen die excellentie in de amateurkunst bevorderen door middel van presentatie, kennisontwikkeling en deskundigheidsbevordering. Subsidies in het kader van deze regeling worden toegekend voor twee jaar met een mogelijkheid om daarna nogmaals voor twee jaar voor subsidie in aanmerking te komen.

Werkwijze van het Fonds

In de afgelopen beleidsperiode heeft het Fonds ervaring opgedaan met allianties met particuliere fondsen zoals het Oranje Fonds. Deze allianties willen we verstevigen en uitbreiden. Ook de samenwerking met provincies en gemeenten wordt voortgezet. In opdracht van de staatssecretaris cultuur wordt een fusie met het Fonds Podiumkunsten onderzocht. Het nieuwe Kennisinstituut cultuureducatie en amateurkunst, dat ontstaat uit een fusie tussen Cultuurnetwerk Nederland en Kunstfactor, zal een belangrijke partner worden.

In een tijd waarin de overheid zich terugtrekt, zal de culturele sector zich de komende jaren sterker richten op het vergroten van betrokkenheid van de samenleving en het verwerven van nieuwe vormen van inkomsten en sponsoring. Er zal een groter beroep worden gedaan op het ondernemerschap van initiatiefnemers. Ook het Fonds voor Cultuurparticipatie zal zoeken naar nieuwe financieringsmodellen en nieuwe beoordelingsinstrumenten om de (financiële) betrokkenheid van de samenleving te vergroten. We willen in alle delen van Nederland werkzaam zijn. Ook de blik naar het buitenland houden we open. Voor het versterken van de internationale marktpositie van Nederlandse topinstellingen op het gebied van cultuurparticipatie doen we een beroep op de HGIS middelen van de rijksoverheid.

Bijlagen beleidsplan

Bijlage 1
Normbegroting 2013 - 2016 ten behoeve van OCW

Begroting	**Begroting 2013**	**Begroting 2014**	**Begroting 2015**	**Begroting 2016**	**Totaal**
BATEN					
Directe opbrengsten					
Lager vastgestelde subsidies	250.000	50.000	50.000	50.000	400.000
Ingetrokken subsidies	20.000	20.000	20.000	20.000	80.000
Correcties verplichtingen voorgaande jaren					
Totale opbrengsten	270.000	70.000	70.000	70.000	480.000
Subsidie OCW	22.145.500	22.146.000	22.199.000	22.211.500	88.702.000
Overige subsidies/bijdragen					
Totale Subsidies/Bijdragen	**22.145.500**	**22.146.000**	**22.199.000**	**22.211.500**	**88.702.000**
TOTALE BATEN	22.415.500	22.216.000	22.269.000	22.281.500	89.182.000
LASTEN					
Beheerslasten personeel	1.489.500	1.401.500	1.425.500	1.431.500	5.748.000
Beheerslasten materieel	496.000	519.500	473.500	505.000	1.994.000
Totale Beheerslasten	**1.985.500**	**1.921.000**	**1.899.000**	**1.936.500**	**7.742.000**
Verleende subsidies	19.600.000	19.600.000	19.600.000	19.600.000	78.400.000
Overige activiteitenlasten	560.000	625.000	700.000	675.000	2.560.000
Totale Activiteitenlasten	**20.160.000**	**20.225.000**	**20.300.000**	**20.275.000**	**80.960.000**
TOTALE LASTEN	22.145.500	22.146.000	22.199.000	22.211.500	88.702.000
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	270.000	70.000	70.000	70.000	480.000
Saldo rentebaten/-lasten	60.000	60.000	60.000	60.000	240.000
Saldo bijzondere baten/lasten					
EXPLOITATIERESULTAAT	**330.000**	**130.000**	**130.000**	**130.000**	**720.000**

Toelichting op de begroting

De begroting 2013 - 2016 is opgesteld conform het Handboek Verantwoording Cultuursubsidie Fondsen 2009 - 2012.

BATEN
De directe opbrengsten, bestaande uit een raming van de lager vastgestelde subsidies alsmede de ingetrokken subsidies bedragen over de totale periode € 480.000. De lager vastgestelde subsidies worden toegevoegd aan het Bestemmingsfonds OCW. Ingetrokken subsidies gaan naar de algemene reserve. De subsidie van OCW wordt begroot op € 88.702.000 voor de periode van 4 jaar. In dit bedrag is de ZBO-korting verdisconteerd.

BEHEERSLASTEN PERSONEEL
De beheerslasten Personeel worden voor de totale periode begroot op € 5.748.000. Gemiddeld per jaar bedragen deze lasten €1.437.000. Dat is een reductie van circa 20% ten opzichte van het gemiddelde van de afgelopen drie jaar. Deze krimp wordt gerealiseerd door een afslanking van de organisatie met 4,9 fte, van 21,5 naar 16,6 fte. Doordat de afslanking van de organisatie naar verwachting op 1 april 2013 zal zijn gerealiseerd, zullen de personele kosten in dat jaar iets boven het hiervoor genoemde jaargemiddelde liggen.

BEHEERSLASTEN MATERIEEL
De beheerslasten Materieel worden begroot op € 1.994.000, gemiddeld per jaar een kleine € 500.000. Ten opzichte van het jaargemiddelde van de afgelopen drie jaar is dat een reductie met ruim 15%.

TOTALE BEHEERSLASTEN
Voor de periode 2013 - 2016 bedraagt de relatieve overhead gemiddeld 8,7%. De beheerslasten bedragen € 7.742.000.

TOTALE ACTIVITEITENLASTEN
Dit betreffen de verleende subsidies en overige activiteitenlasten in het kader van de programma's Cultuureducatie met kwaliteit, Innovatie Amateurkunst, Talentontwikkeling en manifestaties en Cultuurparticipatie Internationaal.

Bijlage 2
Rolverdeling tussen het Fonds voor Cultuurparticipatie en de overheden

Het Fonds voor Cultuurparticipatie draagt als landelijk fonds bij aan de kwaliteit, de toegankelijkheid en de ontwikkeling van de cultuureducatie en amateurkunst in Nederland. Het Fonds verleent in dit kader vooral stimuleringssubsidies en werkt nauw samen met andere partners, met name die partijen die verantwoordelijkheid dragen voor de instandhouding van de infrastructuur voor cultuureducatie en amateurkunst in Nederland.

Cultuureducatie en amateurkunst worden in omvang het meest lokaal vormgegeven en gefinancierd, dicht bij scholen en instellingen. Grofweg is de verhouding tussen rijk, provincies en gemeenten 20% - 10% - 70%. Gemeenten faciliteren de feitelijke kennismaking met cultuur in een nauw samenspel van scholen en cultuuraanbieders, met of zonder subsidie. Door de financiering van de lokale culturele instellingen faciliteert de gemeente een gedeelte van het culturele aanbod op scholen. Provincies zorgen voor de dekkende aanpak in het 'landelijk' gebied, met name ten behoeve van scholen in gemeenten onder 30.000 inwoners. Dit omvat: bovenlokale expertise, deskundigheidsbevordering in onderwijs en de bemiddeling van kunst- en erfgoedaanbod. Provinciale steunfuncties, erfgoedhuizen en subsidieprogramma's zijn enkele van de instrumenten.

Het Rijk zorgt voor de bekostiging en het wettelijk kader van het (cultuur)onderwijs; de opdracht aan culturele instellingen met rijksfinanciering en de landelijke ondersteuning (kennis en netwerken).

Met de oprichting van het nieuwe Kennisinstituut voor amateurkunst en cultuureducatie wordt een belangrijke, nieuwe speler in de sector opgericht. Het kabinet kiest voor een nieuw in te richten kennisinstituut dat disciplineoverstijgend werkt. Het kennisinstituut - met als taken: professionalisering van de educatiefunctie in de cultuursector, uitwisseling van kennis, de verspreiding van informatie en advisering - is voor het Fonds een belangrijke partner.

Bijlage 3
Samenwerking cultuurfondsen

De cultuurfondsen zijn opgericht om de politieke sturing op de hoofdlijnen van het cultuurbeleid te versterken door het te ontlasten van een gedetailleerde bemoeienis met (artistiek)inhoudelijke beoordelingen en beslissingen. In deze rolverdeling - waarin het primaat van de politiek terecht voorop staat – worden de fondsen niet alleen gezien als deskundig uitvoerder, maar ook als belangrijk initiatiefnemer en beleidsvoorbereider op hun terreinen. Inhoudelijke kennis bij de beoordeling speelt hierin een rol, maar ook de relatieve afstand waarmee fondsen als zelfstandige bestuursorganen tot de politiek en het cultuurveld staan. Juist door die relatieve afstand kunnen fondsen binnen het Nederlandse cultuurbeleid vorm en inhoud geven aan een dynamische wisselwerking tussen beleid en praktijk.

De fondsen en de cultuursector staan de komende periode voor een grote uitdaging. De bezuinigingen maken scherpe keuzes onontkoombaar. Tegelijkertijd willen de fondsen met veel overtuiging bijdragen aan een ondernemende opstelling van de cultuursector en aan een grotere betrokkenheid van de samenleving. Ondanks de moeilijke financiële omstandigheden van dit moment is de veerkracht van de kunst en cultuur in Nederland enorm en het draagvlak daarvoor veel groter dan nu wordt benut.

Al geruime tijd werken de fondsen samen in het zogenaamde fondsenoverleg. Dit overleg voorziet in gezamenlijke strategievorming over diverse overkoepelende en sectoroverstijgende uitgangspunten, maar is ook gegroeid tot de plek waar de fondsen steeds vaker de handen ineen slaan bij gezamenlijke initiatieven op bijvoorbeeld het gebied van internationalisering. De fondsen gaan hun samenwerking de komende tijd intensiveren.

Investeringsgerichte aanpak
Het nieuwe beleid van de fondsen zet in op minder subsidieafhankelijkheid door een grotere nadruk op eigen inkomsten van aanvragers. Maar we vinden het evenzeer van belang om in de markt van vraag en aanbod juist de vraag naar cultuur te stimuleren. We onderzoeken of er meer bedrijfsmatige instrumenten kunnen worden ontwikkeld om de kunst financieel te steunen, waaronder een gezamenlijk waarborgfonds voor kredietverlening in de cultuur. Ook zoeken de fondsen naar nieuwe partnerships met maatschappelijke organisaties. De nieuwe omstandigheden doen een groot beroep op het leiderschap van cultuurinstellingen. Daarom willen de fondsen de totstandkoming van een speciaal leiderschapsprogramma mogelijk maken naar het model van het succesvolle Britse Core Leadership Programme. De fondsen hebben gezamenlijk een verzoek van Cultuur en Ondernemen gehonoreerd voor het doen van een haalbaarheidsonderzoek naar onder andere de inhoudelijke opzet, samenwerkingspartijen en financiering van het programma.

Governance & beheer
Aanvragers, maar ook publiek en politiek moeten kunnen rekenen op een even zorgvuldige als transparante opstelling van de fondsen in hun beoordelings- en besluitvormingssystematiek, vastgelegd in een Code of Conduct. Naar aanleiding van de junibrief van de staatssecretaris hebben de fondsen een eerste slag gemaakt in de verheldering van hun beoordelingsystematiek waaronder de criteria en de samenstelling van commissies. We gaan onderzoeken welke verbetering verder mogelijk is en in welke mate we onze werkwijze meer kunnen harmoniseren. Dat geldt ook voor gebieden als automatisering, arbeidsvoorwaarden, monitoring en evaluatie, alsook de vormgeving van afspraken met instellingen en ministerie. Het huidige model voor prestatieafspraken met OCW willen we in de loop van deze periode in samenspraak met het Ministerie van OCW herzien, zodat de fondsen zich optimaal publiek kunnen verantwoorden over hun werkwijze en resultaten.

Internationaal
Verschillende fondsen ontvingen tot nu toe hun middelen voor internationalisering uit de zogenaamde HGIS gelden. Door de keuzes die zijn gemaakt dreigen de middelen die via de fondsen beschikbaar zijn voor ambities van het veld zelf, disproportioneel sterk gereduceerd te worden. Gezien de reikwijdte en de urgentie van de internationale samenwerking voor elk van de afzonderlijke werkterreinen pleiten de fondsen er voor dat een groter deel van de HGIS middelen voor open toegankelijke regelingen beschikbaar komt dan nu in de kaders staat aangegeven. De fondsen vinden het in ieder geval ongewenst om over deze middelen met elkaar in concurrentie te gaan. Dit omdat deugdelijke inhoudelijke maatstaven voor een verdeling tussen sectoren niet goed denkbaar zijn en het zeer ongewenst zou zijn wanneer gehele sectoren van open toegankelijke regelingen verstoken zouden blijven. Dit alles leidt er toe dat alle fondsen het verstandig vinden nu uit te gaan van dezelfde onderlinge verdeling van deze middelen als in het verleden en een beperktere maar gelijke reductie toe te passen op de afzonderlijke historische HGIS budgetten van 25%. Dit met uitzondering van het Fonds voor Cultuurparticipatie - dat voor het eerst een bescheiden beroep op de middelen doet - en rekening houdend met de recente herverdeling van werkterreinen tussen het Mondriaan Fonds en het Stimuleringsfonds voor Architectuur. In hun visie richten fondsen zich op het bevorderen van internationale mobiliteit en intensieve samenwerking van Nederlandse kunstenaars en instellingen met buitenlandse partners. Een ambitieus en economisch gezond kunstleven van niveau is anno 2012 ondenkbaar zonder aangesloten te zijn bij de internationale kunstpraktijk in al zijn variëteit. Wat de fondsen betreft zijn de cultuurintrinsieke en economische doelstellingen van het beleid niet tegengesteld, maar liggen ze in elkaars verlengde. Om de positie van de Nederlandse cultuursector op de internationale markt te versterken stellen de fondsen voor om het nu voor hen beschikbaar gestelde HGIS-budget alsnog te verruimen en de fondsen uit te nodigen om in samenwerking met SICA te komen tot het formuleren van gezamenlijke visie en werkplan.

51 // Kunstfactor en VNG, Amateurkunstbeleid OK, een handreiking voor gemeenten, 2008. 52 // Kunstconnectie en VNG, Cultuureducatie, een beleidshandreiking, Utrecht, november 2006. 53 // Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, 2011.

Bijlage 4
Definities

Amateurkunst
Amateurkunst is het actief beoefenen van kunst uit passie, liefhebberij of engagement, zonder daarmee primair in het levensonderhoud te willen voorzien.*51*

Community arts
Community arts heeft betrekking op kunst- en cultuuractiviteiten die in gemeenschappelijkheid van een wijk of buurt worden opgezet en/of beleefd.

Cultuureducatie
Cultuureducatie is de verzamelnaam voor kunsteducatie, erfgoededucatie en media-educatie. Cultuureducatie is leren over, door en met cultuur. Ook het leren beoordelen, genieten en zelf beoefenen van kunst – binnen- en buitenschools – hoort daarbij. *52* In dit beleidsplan hanteren we de definitie van het Ministerie van OCW in de adviesaanvraag Cultuureducatie met Kwaliteit, 27 oktober 2011: “onder cultuureducatie verstaan we zowel de cultuureducatie binnen de school in het kader van het leergebied kunstzinnige oriëntatie als de educatieve bijdrage van culturele instellingen hieraan”.

Immaterieel erfgoed
Immaterieel erfgoed zijn tradities en rituelen waarmee mensen zich in het dagelijks leven identificeren. Het zijn de gewoonten en gebruiken die mensen van huis uit hebben meegekregen en op hun beurt weer hebben aangepast aan hun eigen levensomstandigheden. De categorieën die door UNESCO gehanteerd worden zijn: feesten, ambachten, sporten, culinaire gewoonten, levensloopritueelen, talige uitdrukkingen en tradities van nieuwe Nederlanders. *53*

Colofon

Het beleidsplan 2013 – 2016 is een uitgave van het Fonds voor Cultuurparticipatie en dient als subsidieaanvraag bij het Ministerie van OCW voor de Cultuurplanperiode 2013 – 2016.

Samenstelling

Jan Jaap Knol, Gabbi Mesters, Chrit van Rensen, Marie-Louise Smolenaars, Femie Willems

Redactie

Jan Jaap Knol en Hanneke Wiersma

Eindredactie

Hanneke Wiersma en Noah van Klaveren

Vormgeving

www.neeltje.nu

Coverfoto

Boudewijn Bolman

Druk

Drukkerij Snep

Utrecht, januari 2012

© Fonds voor Cultuurparticipatie

Kromme Nieuwegracht 70
Postbus 465
3500 AL Utrecht
Tel. (+31 0)30 233 60 30
www.cultuurparticipatie.nl

www.cultuurparticipatie.nl